

EKONOMICKÁ UNIVERZITA V BRATISLAVE

NÁRODOHOSPODÁRSKA FAKULTA

Evidenčné číslo: 101006/B/2014/3065062941

EFEKTÍVNOSŤ VYUŽITIA DAŇOVÝCH PRÍJMOV

Bakalárska práca

2014

Bc. Elena Arendáriková

EKONOMICKÁ UNIVERZITA V BRATISLAVE
NÁRODOHOSPODÁRSKA FAKULTA

EFEKTÍVNOSŤ VYUŽITIA DAŇOVÝCH PRÍJMOV

Bakalárska práca

Študijný program: Financie, bankovníctvo a investovanie
Študijný odbor: 3.3.6 Financie, bankovníctvo a investovanie
Školiace pracovisko: Katedra financií
Vedúci záverečnej práce: Ing. Zuzana Korytárová

Bratislava 2014

Bc. Elena Arendáriková

Čestné vyhlásenie

Čestne vyhlasujem, že záverečnú prácu som vypracovala samostatne, a že som uviedla všetku použitú literatúru.

Dátum: 18.05.2014

.....

Elena Arendáriková

Pod'akovanie

Týmto sa chcem poďakovať mojej školiteľke Ing. Zuzane Korytárovej za odborné vedenie a usmernenie pri písaní bakalárskej práce a za odborné rady a pripomienky, ktoré mi boli inšpiráciou a prínosom pri spracovaní danej témy.

Abstrakt

ARENDAŘIKOVÁ, Elena: *Efektivnost' vyuzitia daňových príjmov.* – Ekonomická univerzita v Bratislave. Národohospodárska fakulta; katedra financií. - Vedúci záverečnej práce: Ing. Zuzana Korytárová. – Bratislava: NHF EU, 2014, 49 s.

Bakalárska práca sa zaoberá problematikou efektívnosti využitia daňových príjmov. Autorka sa zameriava najmä na zhodnotenie efektívnosti redistribučných procesov a ich charakteristiku. Práca je rozdelená do troch hlavných kapitol, ktoré sa ďalej členia do tematických podkapitol a obsahuje päť tabuliek, dva grafy a 3 prílohy. V prvej kapitole sú vymedzené východiskové teoretické pojmy ako štátny rozpočet a rozpočty územných samospráv, verejné príjmy so zameraním na daňové príjmy, verejné výdavky, pojem redistribúcie a efektívnosti a vymedzenie finančnej kontroly. Druhá kapitola opisuje stanovený cieľ a metodiku práce. Záverečná tretia kapitola je zameraná na podstatu celej práce, a to zhodnotenie efektívnosti redistribučných procesov vychádzajúc z dostupných údajov. Autorka vychádza najmä z údajov schváleného štátneho rozpočtu na rok 2014 a z dostupných správ Najvyššieho kontrolného úradu Slovenskej republiky týkajúcich sa kontrolnej činnosti hospodárenia s verejnými príjmami jednotlivých rozpočtov verejnej správy.

Kľúčové slová: daňové príjmy, efektívnosť, štátny rozpočet, redistribúcia, vládne výdavky

Abstract

ARENDÁRIKOVÁ, Elena: *Efficiency of Use of Tax Revenues*. – University of Economics in Bratislava. The Faculty of National Economy; Department of Finance. - Supervisor of The Bachelor Thesis: Ing. Zuzana Korytárová. – Bratislava: NHF EU, 2014, 49 p.

Bachelor thesis deals with the efficiency of use of tax revenues. The author focuses particularly on assessment of efficiency of redistribution processes and their characterization. Thesis is divided into three main chapters that are further subdivided into topical subchapters including five tables, two graphs and three annexes. In the first chapter, significant theoretical terms are specified such as state budget and budgets of territorial governments, public revenues with focus on tax revenues, government expenditures, a term of redistribution and efficiency and determination of financial control. The second chapter describes set goals and methods used in the thesis. The final third chapter focuses on the subject of thesis, i.e. assessment of efficiency of redistribution processes based on available information. Author applies data from approved state budget for year 2014 and available reports of the Supreme Audit Office of the Slovak Republic on audit of efficient use of funds of particular public budgets.

Key words: tax revenues, efficiency, state budget, redistribution, government expenditures

OBSAH

ÚVOD.....	10
1. SÚČASNÝ STAV RIEŠENEJ PROBLEMATIKY DOMA A V ZAHRANIČÍ.....	11
1.1 Teoretické vymedzenie štátneho rozpočtu a rozpočtov územnej samosprávy.....	13
1.1.1 Funkcie štátneho rozpočtu	17
1.2 Daňové príjmy.....	18
1.2.1 Členenie daní	19
1.2.2 Fiškálna decentralizácia.....	20
1.3 Redistribučná funkcia verejných príjmov	21
1.4 Teoretické vymedzenie efektívnosti a jej meranie.....	24
1.4.1 Metódy merania efektívnosti	26
1.5 Finančná kontrola.....	28
1.5.1 Najvyšší kontrolný úrad Slovenskej republiky	28
2. CIEĽ A METODIKA PRÁCE	30
3. VÝSLEDKY PRÁCE A DISKUSIA	31
3.1 Štátny rozpočet SR na rok 2014.....	31
3.1.1 Daňové príjmy	33
3.1.2 Výdavky.....	34
3.2 Kontrolná činnosť NKÚ SR.....	37
3.2.1 Správa o výsledkoch kontrolnej činnosti NKÚ SR z roku 2012	38
ZÁVER A DISKUSIA.....	41
ZOZNAM POUŽITEJ LITERATÚRY	43

ZOZNAM TABULIEK A GRAFOV

Tabuľky

Tabuľka č. 1: Prehľad príjmov a výdavkov štátneho rozpočtu na rok 2014.....	32
Tabuľka č. 2: Rozpočtovanie príjmov a výdavkov verejnej správy na rok 2014 (v tis. €)..	32
Tabuľka č. 3: Daňové príjmy vybraných subjektov verejnej správy celkom	33
Tabuľka č. 4: Prehľad výdavkov štátneho rozpočtu na rok 2014.....	35

Grafy

Graf č. 1: Bilancia príjmov a výdavkov na rok 2014.....	31
Graf č. 2: Výdavky štátneho rozpočtu na rok 2014 podľa funkčnej klasifikácie.....	36

ZOZNAM SKRATIEK A ZNAČIEK

EÚ	Európska únia
SR	Slovenská republika
NR SR	Národná rada Slovenskej republiky
VÚC	Vyšší územný celok
NKÚ SR	Najvyšší kontrolný úrad Slovenskej republiky
MF SR	Ministerstvo financií Slovenskej republiky
OECD	Organizácia pre hospodársku spoluprácu a rozvoj
HDP	Hrubý domáci produkt
EUROSTAT	Štatistický úrad Európskej únie
DPH	Daň z pridanej hodnoty

ÚVOD

Problematika verejných financií je v súčasnosti predmetom viacerých diskusií, či už z hľadiska ich udržateľnosti alebo transparentnosti. Keďže ide o dôležitý nástroj v rukách štátu, je potrebné mu venovať aj náležitú pozornosť. Celosvetové trendy ako globalizácia a intenzívne integračné procesy prinášajú nový pohľad na úlohy, kompetencie a činnosti vlády a jej fiškálnej politiky. Fiškálnu politiku štátu najviac pociťujú samotní obyvatelia, ktorí sú platiteľmi verejných príjmov, resp. daňových príjmov odvádzaných do rozpočtov verejnej správy. Práve z tohto dôvodu som sa rozhodla pre výber danej témy bakalárskej práce, a to efektívnosť využitia týchto daňových príjmov.

Celá práca je rozdelená do troch hlavných kapitol, ktoré sa ďalej členia na viacero tematických podkapitol. V prvej kapitole poukazujem na dôležitosť funkcií a vykonávaných činností vlády za účelom zachovania verejného záujmu a prospechu. V piatich podkapitolách sú vymedzené jednotlivé teoretické pojmy, ktoré sú východiskové pre ďalšiu analýzu danej problematiky. Medzi takto vymedzené pojmy som zaradila štátny rozpočet a rozpočty územných samospráv, daňové príjmy a ich členenia, redistribučnú funkciu verejných financií a pojem efektívnosti a súvisiace metódy merania efektívnosti. Súčasťou je aj charakteristika finančnej kontroly a Najvyššieho kontrolného úradu Slovenskej republiky, ktorého stanoviská boli východiskové pre spracovanie danej problematiky. Pri charakterizovaní jednotlivých podkapitol kladím dôraz na vymedzenie ich jednotlivých funkcií, najmä tých týkajúcich sa redistribučných vzťahov, ktoré sú podstatné pre zhodnotenie efektívnosti vynakladania daňových príjmov na stanovené účely.

Druhá kapitola je venovaná opisaniu stanoveného cieľa a metód použitých pri spracovaní danej témy.

Posledná tretia kapitola je zameraná na výsledky práce, ktoré sú rozdelené do dvoch samostatných podkapitol. V prvej je charakterizovaný schválený štátny rozpočet na rok 2014 a jeho porovnanie s predchádzajúcimi rokmi, resp. s inými štátmi. V druhej podkapitole sú spracované stanoviská a správy NKÚ SR za rok 2014, ktorých predmetom je kontrolná činnosť zameraná na efektívnosť, hospodárnosť a účelnosť hospodárenia s verejnými prostriedkami.

1. SÚČASNÝ STAV RIEŠENEJ PROBLEMATIKY DOMA A V ZAHRANIČÍ

Vo všeobecnosti verejné financie predstavujú špecifické finančné vzťahy a operácie, ktoré prebiehajú v ekonomickom systéme medzi verejnou správou na jednej strane a domácnosťami na strane druhej. Obsahom verejných financií je najmä produkcia a poskytovanie určitých verejných statkov, refinancovanie rôznych sociálnych transferov a stimulácia ekonomických subjektov k určitému správaniu. Financovanie daných činností je zabezpečené prostredníctvom fiškálnej politiky štátu, ktorá je založená na určitom kolobehu finančných prostriedkov. To znamená, že štát sa snaží vytvoriť dostatočný objem finančných prostriedkov, resp. dosiahnutie verejných príjmov, ktoré vynakladá na financovanie verejných potrieb.

Na zabezpečenie fungovania trhového mechanizmu každej národnej ekonomiky sú za určitých okolností potrebné primerané intervencie vlády uskutočňované prostredníctvom fiškálnych nástrojov, t.j. verejnými príjmami a verejnými výdavkami. Štát ako neoddeliteľná súčasť národnej ekonomiky, môže vo veľa veciach jej fungovaniu pomôcť, ale na druhej strane svojimi činnosťami ju aj negatívne ovplyvniť. Správne zamerané a vhodným spôsobom realizované intervencie štátu sú však v prospech všetkých. Z toho dôvodu je v rámci zachovania verejného záujmu potrebné upriamovať pozornosť aj na činnosti štátu. „*Hlavné ekonomické funkcie štátu v trhovo orientovanej ekonomike môžeme definovať nasledovne (Stiglitz, 1989):*

1. *Tvorba právneho systému a prostredia pre slobodné podnikanie.*
2. *Alokačná funkcia – zabezpečenie mikroekonomickej efektívnosti.*
3. *Makroekonomická regulácia.*
4. *Redistribúcia (ekonomické zabezpečovanie sociálnej politiky).“¹*

Významní ekonómovia Samuelson, P. A.² a Nordhaus, W. D.³ v tejto súvislosti definujú tri funkcie vlády nasledovne:⁴

¹ MEDVEĎ, J. – NEMEC, J. a kol.: *Verejné financie*. 2011. Sprint dva. s. 17. ISBN 978-80-89393-46-6

² Paul Anthony Samuelson (1915 – 2009) bol americký ekonóm, jeden z hlavných predstaviteľov neoklasickej syntézy, nositeľ Nobelovej ceny za ekonómiu (1970).

³ William Dawbney "Bill" Nordhaus (1941) je americký ekonóm, profesor na univerzite v Yale, autor a spoluautor viacerých významných ekonomických publikácií.

⁴ SAMUELSON, P. A. – NORDHAUS, W. D.: *Ekonomia I*. 1992. Bradlo. s. 59 a nasl. ISBN 80-7127-030-X

A. Efektívnosť

Vláda sa snaží o dosiahnutie nápravy zlyhania trhového mechanizmu, akými sú napríklad nedokonalá konkurencia a externality. Každá forma monopolu je nežiaduca a vláda v tomto zmysle prijíma právnu reguláciu hospodárskej súťaže s cieľom priblížiť sa modelu dokonalej konkurencie, kedy žiadna firma nemôže sama ovplyvniť cenu určitého tovaru pri danom stupni konkurencie. Vláda sa taktiež sústreďuje aj na reguláciu negatívnych účinkov externalít, ktoré sa vyskytujú pri prenášaní nákladov a výhod na iných bez ich primeranej kompenzácie. Ide napríklad o škodlivé lieky a potraviny, znečisťovanie vzduchu a vody, uskladňovanie skládky a pod.. Ďalšie zložky, ktoré Samuelson, P. A. a Nordhaus, W. D. v súvislosti s efektívnosťou uvádzajú sú verejné statky. Vymedzujú ich ako ekonomické činnosti, ktoré prinášajú spoločnosti určitý úžitok ako napríklad budovanie diaľnic, národnej obrany, podpora výskumu a pod.. Keďže je tento úžitok rozptýlený medzi obyvateľstvo, súkromný sektor, t.j. žiaden podnikateľský subjekt, nemá ekonomickú motiváciu ich poskytovať. Z toho dôvodu sú verejné statky zabezpečované štátom a financované z verejných prostriedkov, ktoré pochádzajú primárne z daní.

B. Rovnosť

Vláda znovurozdeľuje dôchodky s cieľom vyrovnáť rozdiely medzi chudobnými, resp. niektorými špecifickými skupinami obyvateľstva a ostatným obyvateľstvom. Tieto rozdiely sa vláda snaží odstrániť najmä prostredníctvom transferových platieb alebo podpôr pre starých, invalidov, siroty, či nezamestnaných. Je pochopiteľné, že za tieto transfery nedostáva žiadne protiplnenia a služby. Slúžia len na odstránenie nerovností medzi jednotlivými ekonomickými triedami v spoločnosti. Samuelson, P. A. v tejto súvislosti uvádza: „*Ak krajina vydáva viac peňazí na potravu pre domáce zvieratá než na vyššie vzdelanie pre chudobných, je to chyba rozdeľovania dôchodkov, nie chyba trhu.*“⁵

C. Stabilita

Okrem podpory efektívnosti a rovnosti sa vláda sústreďuje aj na dosahovanie ekonomickej stability, a to prostredníctvom fiškálnej a monetárnej moci. Vláda sa tak snaží o znižovanie nezamestnanosti a inflácie, podporu ekonomického rastu a pod..

⁵ SAMUELSON, P. A. – NORDHAUS, W. D.: *Ekonomía I.* 1992. Bradlo. s. 61. ISBN 80-7127-030-X

Na základe vyššie uvedených činností vlády, resp. štátu je možné odvodiť ich funkcie, a to alokačnú, redistribučnú a stabilizačnú. Na výkon týchto funkcií štát využíva zákonodarnú a výkonnú moc a samozrejme aj vlastný aparát. Bližšie sa nimi budem zaoberať v ďalšom texte.

Hamerníková, B. a Kubátová, K. sa ohľadom funkcií vlády zamýšľajú nad otázkou, či vôbec, v akom rozsahu a s akou efektívnosťou je možné delegovať časť suverenity racionálne uvažujúcich subjektov na štát, a či je tento štát „schopný“ poskytnúť na odplatu určité istoty, výhody alebo úžitky týmto subjektom. Doposiaľ sa sformulovali dva protichodné názory, a teda postoj odmietajúci zásady štátu a jeho úlohu v ekonomike, a naopak postoj obhajujúci tieto zásady. Na základe tohto hľadiska sa následne rozhoduje napríklad o tom, aká veľká časť vyprodukovaných statkov sa bude rozdeľovať viac kolektívne, aká veľká redistribúcia dôchodkov a bohatstva sa bude uskutočňovať a iné.⁶

Ako som už uviedla, štát uskutočňovaním fiškálnej politiky zabezpečuje potrebné finančné prostriedky na financovanie verejných potrieb. Je dôležité poznamenať, že medzi fiškálnou a rozpočtovou politikou je značný rozdiel. „*Rozpočtová politika zabezpečuje alokačnú a redistribučnú funkciu verejných financií. Makroekonomická stabilizácia je naproti tomu hlavným cieľom fiškálnej politiky.*“⁷ Fiškálna politika má teda za cieľ udržiavanie vyváženého ekonomického rastu, vyrovnanej platobnej bilancie a nízkej miery nezamestnanosti. V ďalšom texte sa budem zaoberať výlučne rozpočtovou politikou, ktorá tvorí základ pre opísanie problematiky efektívnosti využitia daňových príjmov. Jej hlavnými funkciami sú alokačná, redistribučná a stabilizačná.

1.1 Teoretické vymedzenie štátneho rozpočtu a rozpočtov územnej samosprávy

Štátny rozpočet, resp. rozpočet územnej samosprávy ako pojem je veľmi zložitý definovať, nakoľko je možné ho vymedziť z viacerých hľadísk. Z toho dôvodu odborná teória ani legislatíva neurčuje a neustanovuje jeho presnú definíciu. Vo všeobecnosti ide o dôležitý finančný nástroj v rukách štátu, resp. územnej samosprávy, ktorej úlohou je vytvárať, rozdeľovať a používať finančné prostriedky akumulované v rozpočte,

⁶ HAMERNÍKOVÁ, B. – KUBÁTOVÁ, K.: *Veřejné finance – učebnice*. 2000. Eurolex Bohemia. s. 23 a nasl. ISBN 80-902752-1-4

⁷ BELIČKOVÁ, K. a kol.: *Rozpočtová teória, politika a prax*. 2010. Iura Edition. s. 27. ISBN 978-80-8078-335-8

centralizovanom peňažnom fonde. Pozostáva teda z príjmov a výdavkov, ktoré sú vynakladané na vopred stanovené účely.

Je potrebné poznamenať, že štátny rozpočet je súčasťou rozpočtu verejnej správy, ktorý obsahuje aj súhrn rozpočtov ostatných subjektov verejnej správy vrátane príjmov a výdavkov súvisiacich s vykonávaním verejného zdravotného poistenia. Rozpočet verejnej správy ako celok má však len informatívny charakter. Jeho najpodstatnejšou zložkou je práve štátny rozpočet. Vstupom Slovenskej republiky do EÚ je možné hovoriť aj o rozpočte EÚ, ktorý je však nadnárodným rozpočtom a nebudem sa ním bližšie zaoberať. Sústavu verejných rozpočtov teda tvorí:

- nadnárodný rozpočet – rozpočet EÚ,
- národný rozpočet – štátny rozpočet, a
- miestne rozpočty – rozpočty územných samospráv.

Základná právna úprava štátneho rozpočtu je obsiahnutá v zákone č. 523/2004 Z.z. o rozpočtových pravidlách verejnej správy a o zmene a doplnení niektorých zákonov, v znení neskorších predpisov (ďalej len „Zákon o rozpočtových pravidlách verejnej správy“). V zmysle § 6 ods. 1 Zákona o rozpočtových pravidlách verejnej správy je štátny rozpočet základnou súčasťou verejnej správy a zabezpečuje sa ním financovanie hlavných funkcií štátu v príslušnom rozpočtovom roku. Pozostáva najmä z rozpočtovaných príjmov, výdavkov a finančných alebo iných operácií, ktoré ovplyvňujú stav štátnych finančných aktív alebo pasív. Štátny rozpočet schvaľuje NR SR prijatím zákona o štátnom rozpočte na príslušný rozpočtový rok. Prijímanie zákona o štátnom rozpočte, a teda rozpočtový proces je upravený v štvrtej časti Zákona o rozpočtových pravidlách.

Rozpočty územnej samosprávy, t.j. obcí a vyšších územných celkov, sú upravené v zákone č. 583/2004 Z.z. o rozpočtových pravidlách územnej samosprávy a o zmene a doplnení niektorých zákonov, v znení neskorších predpisov (ďalej len „Zákon o rozpočtových pravidlách územnej samosprávy“), ktorý podobne ako Zákon o rozpočtových pravidlách verejnej správy obsahuje ustanovenia o rozpočtovom procese, príjmoch a výdavkoch rozpočtov územnej samosprávy, či pravidlách rozpočtového hospodárenia.

Podstatou pre všetky rozpočty je najmä ich tvorba, rozdeľovanie a použitie. V podmienkach SR rozpočet verejnej správy vychádza z princípu viacročného

rozpočtovania, ktorého cieľom je najmä zvýšiť úroveň riadenia, disciplíny a kontroly verejných výdavkov. Z toho dôvodu sa rozpočet verejnej správy zostavuje na obdobie najmenej troch rozpočtových rokov, t.j. aj na nasledujúce dva rozpočtové roky po roku, na ktorý je predkladaný návrh štátneho rozpočtu. Beličková, K. a kolektív v súvislosti s tvorbou rozpočtov uvádzajú tri predpoklady, na ktoré je nevyhnutné pri ich tvorbe dbať, a to:⁸

1. možnosť splnenia úloh vyjadrená v peniazoch, v určitej oblasti a za stanovený časový úsek,
2. vyčlenené peňažné prostriedky na splnenie stanovených úloh, a
3. dosiahnutý výsledok.

Pri zostavovaní rozpočtu hrá dôležitú úlohu práve rozpočtové plánovanie. Jeho úlohou je vymedziť príjmové zdroje a určiť prerozdelenie týchto finančných prostriedkov tak, aby boli včas a účelovo pridelené na financovanie jednotlivých potrieb. Pri ich pridelovaní, a teda prerozdeľovaní je potrebné dbať na hospodárnosť a najmä efektívnosť využívania zverených finančných prostriedkov. Z toho dôvodu, túto fázu prípravy a zostavovania rozpočtu môžeme považovať za kľúčovú.

Nemenej významné je aj programové rozpočtovanie, na základe ktorého sú jednotlivé výdavky prepojené s konkrétnymi vopred určenými cieľmi a zámermi vlády. Takéto rozpočtovanie je zamerané na výsledky a prispieva k dosahovaniu čo najlepších hodnôt. Zvyšuje sa tak kvalita rozhodnutí, transparentnosť a najmä spomínaná efektívnosť vynakladania verejných výdavkov. Na Slovensku bolo zavedené v roku 2004 a postupne sa zavádza takmer v každej krajine OECD.

Zákon o štátnom rozpočte na bežný kalendárny rok prijatý v rámci rozpočtového procesu má záväzný charakter pre všetky subjekty narábajúce s danými rozpočtovanými prostriedkami. V zmysle Zákona o rozpočtových pravidlách verejnej správy možno použiť prostriedky štátneho rozpočtu len na účely stanovené v zákone o štátnom rozpočte na príslušný rozpočtový rok. Aj keď sú výdavky a príjmy obsiahnuté v zákone o rozpočte záväzné, vláda alebo na základe jej splnomocnenia minister financií môže povoliť uskutočnenie aj takého výdavku, ktorý nie je zabezpečený v štátnom rozpočte. Tieto výdavky sa realizujú na základe rozpočtových opatrení, a to v prípade ak ide o:

⁸ BELIČKOVÁ, K. a kol.: *Rozpočtová teória, politika a prax*. 2010. Iura Edition. s. 68. ISBN 978-80-8078-335-8

- a) presuny štátnych prostriedkov,
- b) povolené prekročenie limitu výdavkov, a
- c) viazanie rozpočtových prostriedkov.

Verejné príjmy

Verejné príjmy sú zdrojom financovania a krytia verejných výdavkov, resp. plnenia funkcií štátneho rozpočtu uvedených nižšie. Ich hlavnou funkciou je fiškálna funkcia, ktorej podstatou je zabezpečiť potrebné množstvo finančných prostriedkov na financovanie verejných potrieb. Súvisia s nenávratným prerozdeľovaním hrubého domáceho produktu. Príjmy, ktoré prechádzajú procesom prerozdeľovania v rámci procesu tvorby verejných rozpočtov sa nazývajú rozpočtovými príjmami. Medzi mimorozpočtové príjmy patria predovšetkým úvery a pôžičky poskytnuté subjektom na zabezpečenie verejných statkov, dary, emisia štátnych alebo komunálnych obligácií a iné.

Pre väčšiu prehľadnosť je možné verejné príjmy z hľadiska obsahu členiť na daňové a nedaňové. Medzi nedaňové príjmy patria (i) povinné a nenávratné platby ako napr. odvody štátnych podnikov a organizácií, príspevky, poplatky za úkony štátnych alebo miestnych orgánov; (ii) sankčné platby ako pokuty, sankcie, penále; a (iii) úvery a pôžičky poskytované od iných subjektov.⁹ V súvislosti s clami ako rozpočtovými príjmami sa vedie množstvo diskusií ohľadom ich zaradenia medzi daňové alebo nedaňové príjmy. Na účely mojej bakalárskej práce považujem vhodné zaradiť clo medzi nedaňové príjmy, nakoľko ide o určitý poplatok vyberaný pri prechode tovaru cez hranice daného colného územia a nie daň. Daňové príjmy sú vymedzené v samostatnej kapitole 1.2.

Verejné výdavky

Verejné výdavky predstavujú vzťahy rozdelenia a vynaloženia verejných prostriedkov na financovanie netrhovej činnosti vlády a územnej samosprávy. Ide o úbytok peňažných prostriedkov, ktorý súvisí s realizáciou určitého vopred stanoveného programu, cieľa. Verejnými výdavkami sa zabezpečujú verejné statky aj na základe účelových verejných projektov a verejných výdavkových programov. Je nutné poznamenať, že v súčasnosti sú verejné projekty a verejné výdavkové programy stále častejšie zabezpečované aj súkromným sektorom prostredníctvom verejného obstarávania.

⁹ BELIČKOVÁ, K. a kol.: *Rozpočtová teória, politika a prax*. 2010. Iura Edition. s. 202 – 205. ISBN 978-80-8078-335-8

Rovnako ako verejné príjmy, aj verejné výdavky je možné členiť z viacerých hľadísk. Primárne sa verejné výdavky členia na bežné a kapitálové. Bežné výdavky majú charakter obligatórnych výdavkov, ktorými sa financujú bežné, každoročne sa opakujúce potreby štátu a územných samospráv v príslušnom rozpočtovom roku. Ide o výdavky, ktoré sú podložené právnymi predpismi ako napr. rôzne druhy peňažných transferov. Naopak kapitálové výdavky slúžia na financovanie dlhodobých potrieb, ktoré niekedy presahujú do viacerých rozpočtových období.¹⁰

Každá národná ekonomika si vytvára ciele výdavkov samostatne, a to na základe vlastných potrieb. Kľúčovou podmienkou realizácie cieľov výdavkov je ich krytie finančnými zdrojmi. Bez takéhoto peňažného krytia zamýšľaných činností vlády by všetky ciele verejných politík ostali nerealizovateľné. Nakoľko verejné zdroje sú vzácne, je potrebné ich racionálne a hospodárne používať a prerozdeľovať. K základným hodnotiacim ekonomickým kritériám patrí hospodárnosť, efektívnosť a účelnosť, ktorými sa v práci ďalej zaoberám.

1.1.1 Funkcie štátneho rozpočtu

Štátny rozpočet plní viacero funkcií, medzi ktoré patria najmä alokačná, (re)distribučná a stabilizačná. Alokačná funkcia súvisí s nedokonalosťami trhu a trhového mechanizmu a spočíva v zaistení efektívneho rozmiestnenia verejných zdrojov na produkciu kolektívnych statkov, ktorých príjemcom je najmä obyvateľstvo. Stabilizačná funkcia sleduje skôr makroekonomické ciele, a teda zabezpečenie hospodárskeho rastu a zamestnanosti.

Redistribučnou funkciou sa zaoberám v samostatnej kapitole 1.3, a preto uvediem len nasledujúce hlavné črty štátneho rozpočtu, ktoré odborná literatúra v súvislosti s rozdeľovacími vzťahmi uvádza¹¹:

- a) prostredníctvom štátneho rozpočtu dochádza k rozdeľovaniu a znovurozdeľovaniu, resp. redistribúcii národného dôchodku;
- b) redistribúcia národného dôchodku sa uskutočňuje na základe daňových právnych predpisov, ktoré stanovujú povinnosť príslušným daňovým subjektom odvieť časť zo svojich príjmov do štátneho rozpočtu, a to vo forme daní; a

¹⁰ PEKOVÁ, J.: *Verejné finance – úvod do problematiky*. 2008. ASPI. s. 218. ISBN 978-80-7357-358-4

¹¹ BELIČKOVÁ, K. a kol.: *Rozpočtová teória, politika a prax*. 2010. Iura Edition. s. 196. ISBN 978-80-8078-335-8

- c) funkcie štátu sú financované prostredníctvom štátnych výdavkov, ktoré majú nenávratný charakter.

1.2 Daňové príjmy

Hlavným zdrojom príjmov štátneho rozpočtu sú daňové príjmy. Ide o rozpočtové príjmy, ktoré z hľadiska návratnosti zaraďujeme do príjmov nenávratných, a teda vláda ich nie je povinná po uplynutí určitého času ich platiteľom vrátiť. Nakoľko ide o mocenský nástroj štátu, daň môže byť ukladaná iba a na základe zákona. Daň je nedobrovoľná platba, ale keďže je významným príjmovým zdrojom štátneho rozpočtu, štát musí prostredníctvom zákonných donucovacích prostriedkov prinútiť daňové subjekty k plneniu daňových povinností, a to aj formou určitých primeraných sankcií. Zároveň daňové subjekty za zaplatenie daní a ich odvedenie do štátneho rozpočtu neobdržia žiadnu ekvivalentnú protihodnotu.

Z vyššie uvedeného vyplýva, že daňové príjmy sa vyznačujú charakterom nenávratnosti, neekvivalentnosti a nedobrovoľnosti. Vo všeobecnosti môžeme daň definovať ako „*ekonomicko-právny inštitút, ktorým sa mocensky odníma časť príjmov a iných dôchodkov právnických a fyzických osôb na zabezpečenie úhrady štátnych a iných verejných potrieb.*“¹²

Z ekonomicko-finančnej stránky možno pojem daň vymedziť ako „*fiškálny (finančný) vzťah medzi daňovým subjektom a štátom, upravený zákonom, ktorý využíva vláda na zabezpečenie svojich stanovených cieľov.*“¹³

Z právneho hľadiska ide o určitý mocenský nástroj štátu, ktorý je vymedzený daňovými právnymi predpismi, ktoré upravujú nielen konkrétne druhy daní, ale aj procesné otázky postupu príslušných verejných orgánov pri ich vyrubovaní, vyberaní a vymáhaní.¹⁴ Z tohto hľadiska sa dane vyznačujú svojou záväznosťou a daňové subjekty sú povinné platiť ich.

Účelom daní je predovšetkým financovanie potrieb štátu, ktorý bez vyberania daní nemôže normálne fungovať. Z toho dôvodu ide medzi štátom a vyberanými daňami o veľmi úzke prepojenie. Samuelson, P. A. a Nordhaus, W. D. uvádzajú, že „*peniaze*

¹² BABČÁK, V.: *Daňové právo Slovenskej republiky*. 2010. Epos. s. 17. ISBN 978-80-8057-851-0

¹³ BELIČKOVÁ, K. a kol.: *Rozpočtová teória, politika a prax*. 2010. Iura Edition. s. 192. ISBN 978-80-8078-335-8

¹⁴ BABČÁK, V.: *Daňové právo Slovenskej republiky*. 2010. Epos. s. 17. ISBN 978-80-8057-851-0

vyberané prostredníctvom daní sú dopravným prostriedkom, pomocou ktorého sa reálne zdroje premiestňujú zo súkromných statkov do kolektívnych statkov.“¹⁵

1.2.1 Členenie daní

V ekonomickej teórii existuje viacero členení a klasifikácií daní. Vo všeobecnosti sa dane patriace do daňovej sústavy príslušného štátu členia na priame a nepriame dane. Priamymi daňami sú dane, ktoré sú platené priamo z príjmov daňových subjektov, ktorí tak pociťujú určitú priamu stratu úžitku zo svojich nadobudnutých príjmov. Naopak v prípade nepriamych daní je predmetom zdanenia konečná spotreba tovarov a služieb, stanovená ako prirážka k predajnej cene. Daňovník tak stratu úžitku zo svojich príjmov priamo nepociťuje. V súčasnosti sa toto členenie viac – menej uplatňuje vo všetkých štátoch, pričom miera daňového zaťaženia jednotlivých daňových subjektov je rovnomerne rozložená medzi tieto dve skupiny daní.

V SR je daňová sústava rovnako tvorená priamymi a nepriami daňami, ktoré sa ďalej členia nasledovne¹⁶:

Priame dane

- a) Dôchodkové dane:
 - daň z príjmov fyzických osôb,
 - daň z príjmov právnických osôb,
- b) Majetkové dane:
 - daň z nehnuteľností:
 - daň z pozemkov,
 - daň zo stavieb,
 - daň z bytov,
- c) Ostatné priame dane:
 - daň za psa,
 - daň za užívanie verejného priestranstva,
 - daň za ubytovanie,
 - daň za predajné automaty,
 - daň za nevýherné hracie prístroje,
 - daň za vjazd a zotrvanie motorového vozidla v historickej časti mesta,
 - daň za jadrové zariadenie,
 - daň z motorových vozidiel, ktorú ukladá VÚC.

¹⁵ SAMUELSON, P. A. – NORDHAUS, W. D.: *Ekonomía II*. 1992. Bradlo. s. 349. ISBN 80-7127-031-8

¹⁶ SCHULTZOVÁ, A. a kol.: *Daňovníctvo – daňová teória a politika I*. 2011. Iura Edition. s. 32 – 33. ISBN 978-80-8078-407-2

Nepriame dane

- a) Univerzálna daň zo spotreby:
 - daň z pridanej hodnoty,
- b) Selektívne dane:
 - spotrebná daň z vína,
 - spotrebná daň z piva,
 - spotrebná daň z liehu,
 - spotrebná daň z tabakových výrobkov,
 - spotrebná daň z minerálneho oleja,
 - spotrebná daň z elektriny, uhlia a zemného plynu.

Na účely rozpočtovania sa okrem vyššie členených daní medzi daňové príjmy zahŕňajú aj dane z medzinárodného obchodu a transakcií, poisťné, sankcie uložené v daňovom konaní a sankcie súvisiace so zdravotným poistením.

V súvislosti s daňovými príjmami je potrebné poznamenať, že nie všetky daňové príjmy plynú priamo do štátneho rozpočtu. Z toho dôvodu sa dane rozlišujú na štátne a miestne dane. Štátne dane sú ukladané zákonom a plynú priamo do štátneho rozpočtu. Naopak miestne dane sa ukladajú na základe zákona, prostredníctvom všeobecne záväzných nariadení obcí, resp. vyšších územných celkov a sú zdrojom príjmov miestnych rozpočtov.

1.2.2 Fiškálna decentralizácia

V teórii verejných financií sa venuje stále väčšia pozornosť financiám územných samospráv. S cieľom zvýšiť efektívnosť vynakladania verejných príjmov na stanovené účely a využitie finančných zdrojov sa do popredia dostáva fiškálna decentralizácia. Fiškálnou decentralizáciou sa rozumie prenos kompetencií zo štátu na obce a VÚC a s tým spojené posilnenie miery finančnej sebestačnosti a optimálne nastavenie redistribučných vzťahov.

V SR sa s reformou financovania samospráv a fiškálnou decentralizáciou začalo už v roku 2002. Bolo potrebné prijať množstvo nových právnych predpisov upravujúcich nový systém financovania obcí a VÚC, ale rovnako aj novú daňovú politiku. Nový systém financovania je založený na pevne stanovených kritériách, na základe ktorých je daň z príjmu fyzických osôb prerozdeľovaná medzi jednotlivé obce. Ide tak o ich vlastný príjem nadobudnutý na základe originálnych kompetencií. Váha jednotlivých kritérií bola

však zostavená tak, aby objem prostriedkov na jednotlivé kompetencie zodpovedal stavu pred realizáciou fiškálnej decentralizácie.

Daň z príjmu fyzických osôb s výnimkou dane z príjmov, ktorá sa vyberá zrážkou je prerozdeľovaná medzi obce a VÚC na základe zákona č. 564/2004 Z.z. o rozpočtovom určení výnosu dane z príjmov územnej samospráve a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len ako „Zákon o rozpočtovom určení výnosu“). V roku 2013 bol výnos dane z príjmov príjmom rozpočtov obcí vo výške 65,4%. Od 1. januára 2014 sa však podľa § 7c Zákona o rozpočtovom určení výnosu zvýšil na súčasných 67 %. Výnos dane z príjmov pre rozpočty VÚC sa nezmenil a ostal vo výške 21,9 %. Rozdeľovanie a poukazovanie výnosu dane z príjmov je v kompetencii daňových úradov v územnej pôsobnosti obce, resp. daňových úradov, ktoré majú sídlo na území jednotlivých VÚC. Proces rozdeľovania a poukazovania sa uskutočňuje na základe kritérií ustanovených nariadením vlády Slovenskej republiky č. 668/2004 Z. z. o rozdeľovaní výnosu dane z príjmov územnej samospráve v znení neskorších predpisov, a to najneskôr do 20. dňa bežného mesiaca za predchádzajúci mesiac.

Ďalšiu významnú časť príjmov rozpočtov obcí a VÚC predstavujú miestne dane, ktorých výška je určená individuálne prostredníctvom všeobecne záväzných nariadení. Medzi miestne dane, ktoré môže ukladať obec patria: daň z nehnuteľností, daň za psa, daň za užívanie verejného priestranstva, daň za ubytovanie, daň za predajné automaty, daň za nevýherné hracie prístroje, daň za vjazd a zotrvanie motorového vozidla v historickej časti mesta, daň za jadrové zariadenie. Správu týchto miestnych daní vykonáva príslušná obec. Naopak VÚC ukladá daň z motorových vozidiel, avšak jej správu vykonáva príslušný daňový úrad.

1.3 Redistribučná funkcia verejných príjmov

Ako už bolo spomenuté, štátny rozpočet, resp. verejné príjmy plnia viacero funkcií, a to okrem iných najmä alokačnú, stabilizačnú a redistribučnú. Redistribučná funkcia súvisí s prerozdeľovaním verejných príjmov a možno ju považovať aj za najdôležitejšiu funkciu verejných príjmov. Jej cieľom je znižovať sociálne rozdiely a prispievať k sociálnej rovnosti prostredníctvom množstva redistribučných aktivít, ktoré zabezpečujú určitú základnú výšku životnej úrovne a s tým spojené mnohé v súčasnosti často spomínané sociálne istoty.

Mnoho ekonómov sa v súvislosti s redistribúciou snažilo analyzovať ekonomické výhody alebo náklady jednotlivých redistribučných systémov. O cieľoch a nástrojoch redistribúcie rozhoduje najmä vláda. Hlavnými nástrojmi sú najmä výdavky štátneho rozpočtu, a teda peňažné transfery rôznym subjektom za účelom zmierniť nerovnosti v dôchodkoch a majetku obyvateľstva. „*Transferové platby sú výdavky uskutočňované bez toho, aby za ne ich príjemcovia poskytovali nejaké protislužby alebo tovary (jednostranné platby). Transferová platba všeobecného charakteru, určená pre rôzne alebo neurčité (neurčené) ciele sa vždy považuje za bežný transfer. Triedia sa podľa príjemcu alebo druhu poskytovanej platby.*“¹⁷ Tieto transfery môžu mať charakter účelových alebo neúčelových dotácií (subvencií), príspevkov, plošných alebo adresných sociálnych dávok. Ide predovšetkým transfery určené obyvateľstvu, výdavky na sociálne zabezpečenie a iné rôzne druhy sociálnych výdavkov. „*Podiel transferových platieb na verejných výdavkoch sa stále zvyšuje a vo väčšine krajín už presiahol 50 % celkového objemu verejných výdavkov. [...] stále menší počet pracujúcich musí hrať stále rastúci objem požiadaviek na výplatu dôchodkov. Riešenia sa hľadajú v posune hranice veku pre odchod do dôchodku, v možnostiach zamestnávania aj po dosiahnutí dôchodkového veku a v zavádzaní financovania prostredníctvom dôchodkových fondov.*“¹⁸

V súčasnosti sa vedie množstvo diskusií ohľadom miery a čo najefektívnejšom spôsobe redistribúcie, ktoré sa zameriavajú najmä na problém plytvania a otázku spravodlivosti vynaloženia verejných zdrojov na realizáciu redistribučných programov. V prípade príliš nízkej miery redistribúcie sa zvýšia sociálne rozdiely medzi obyvateľstvom, čo môže spôsobiť sociálne nepokoje a problémy a následné negatívne ovplyvnenie ekonomiky. Naopak, vysoká miera redistribúcie verejných zdrojov, a teda poskytovanie vysokých sociálnych dávok a dávok v nezamestnanosti, ktorá vedie k dôstojnému zabezpečeniu, môže demotivovať ich prijímateľov k hľadaniu si nového zamestnania. Taktiež môže negatívne vplyvať aj na podnikateľské prostredie, kedy v prípade vysokej miery zdanenia podniky strácajú záujem na zvyšovaní príjmu a hľadajú rôzne únikové východiská ako presun kapitálu do krajín s výhodnejšími podmienkami na podnikanie. Vysokými daňovými sadzbami a transferovými platbami sa znižujú úspory a pracovné úsilie, čím sa tak znižuje celkový objem disponibilného národného dôchodku.

¹⁷ MF SR. *Dodatok č. 4 Metodického usmernenia Ministerstva financií Slovenskej republiky k č. MF/010175/2004-42 zo dňa 8. decembra 2004 a vysvetlivky k ekonomickej klasifikácii rozpočtovej klasifikácie.* [cit.2014-04-20]. Dostupné na internete:

<<http://www.finance.gov.sk/Default.aspx?CatID=6608>>

¹⁸ MEDVEĎ, J. – NEMEC, J. a kol.: *Verejné financie*. 2011. Sprint dva. s. 103. ISBN 978-80-89393-46-6

Každá krajina si s ohľadom na národné tradície a špecifiká musí určiť hranicu redistribúcie tak, aby došlo k efektívnemu vynakladaniu verejných zdrojov na dané účely. „Redistribúciu môže realizovať štát prostredníctvom výberu daní a následného poskytovania sociálnych dávok a služieb, ale môže ju realizovať aj priamo podnikateľská sféra (napr. vo forme darov, nadačných fondov a pod.). Prevažná väčšina krajín vytvára široký právny rámec pre dobrovoľnú charitatívnu činnosť, čím vlastne dáva podnikateľovi priestor, aby sám rozhodol, v akej oblasti budú jeho prostriedky použité, a prípadne aj mohol ovplyvňovať efektívnosť ich využitia.“¹⁹ V podmienkach Slovenskej republiky môžu fyzické a právnické osoby poukázať 2% zaplatených daní vybranej právnickej osobe na zabezpečenie zákonom stanovených sociálnych aktivít. Od roku 2016 sa však podiel zaplatenej dane pre právnické osoby bude postupne znižovať.

Ako už bolo vyššie spomenuté, význam redistribučnej politiky úzku súvisí aj so sociálnou politikou štátu a budovaním štátu blahobytu. Ide o podiel peňažných transferov poskytovaných obyvateľstvu na celkových verejných výdavkoch. Nie v každej spoločnosti sa však vytvára prebytok blahobytu, ktorým by sa mohlo disponovať a redistribuovať ho chudobnejšej skupine obyvateľstva. Samuelson, P. A. v tejto súvislosti uvádza: „Čím viac [...] spoločnosť bohatne, tým viac zdrojov venuje na humánne účely.“²⁰

A. M. Okun²¹ poukazuje na konflikt medzi rovnosťou a efektívnosťou. Práve redistribúcia dôchodkov od bohatých k chudobným môže podstatne znížiť objem disponibilného národného dôchodku v krajine. Na jednej strane sa zníži rozsah nerovnosti v spoločnosti, avšak na druhej strane môže dôjsť k poškodeniu efektívnosti ekonomiky. Touto problematikou sa Okun zaoberal vo svojom experimente „deravého vedra“: „Keď hodnotíme odstraňovanie nerovnosti, súhlasíme s ním vtedy, keď dolár vo vedre vezmeme veľmi bohatému a dáme veľmi chudobnému.“²² Dané vedro má však diery, a preto len časť z každého dolára od bohatého sa naozaj dostane k chudobnému, čím sa poškodí efektívnosť. Porovnáva teda zvýšenú spravodlivosť redistribúcie so znížením disponibilného národného dôchodku.

¹⁹ MEDVEĎ, J. – NEMEC, J. a kol.: *Verejné financie*. 2011. Sprint dva. s. 108. ISBN 978-80-89393-46-6

²⁰ SAMUELSON, P. A. – NORDHAUS, W. D.: *Ekonomía II*. 1992. Bradlo. s. 328. ISBN 80-7127-031-8

²¹ Arthur Melvin Okun (1928 – 1980) významný americký ekonóm, ktorý bol poradcom prezidenta Kennedyho.

²² OKUN, J. M.: *Equality and Efficiency: The Big Tradeoff*. 1975. Brookings Institution. [cit.2014-04-20].

Dostupné na internete:

<[http://www.aspeninstitute.org/sites/default/files/content/docs/OKUN_EQUALITY_AND_EFFICIENCY_\(AS08\).PDF](http://www.aspeninstitute.org/sites/default/files/content/docs/OKUN_EQUALITY_AND_EFFICIENCY_(AS08).PDF)>

Medzi diery, ktoré sú hlavnými dôvodmi neefektívnosti, a ktoré je potrebné na účely redistribúcie skúmať, Okun zaraďuje:

- a) administratívne náklady – v súvislosti s výberom daní a rozdeľovaním sociálnych transferov;
- b) poškodenia pracovného úsilia – vysoké daňové sadzby demotivujú ľudí pracovať, rovnako ako dostatočne vysoké sociálne transfery chudobných dôvod hľadať si prácu;
- c) strata úspor – progresívne, vysoké daňové sadzby odrádzajú od sporenia a investovania; a
- d) sociálno - ekonomické náklady alebo výnosy – redistribučné programy sú investíciami do ľudí, nakoľko náklady rovnosti sa odzrkadľujú v postojoch a nie v dolároch.

1.4 Teoretické vymedzenie efektívnosti a jej meranie

Pojem efektívnosť (angl. *efficiency*), taktiež označovaný ako účinnosť, efektivita a produktivita, je ústredný pojem ekonómie, ktorý hodnotí hospodárnosť opatrení pri dosahovaní cieľov. Všeobecne označuje účinnosť vložených zdrojov do procesu a získaný úžitok, resp. pomer vstupov a výstupov. Ide predovšetkým o také použitie zdrojov, ktorými je možné dosiahnuť minimalizáciu nákladov alebo maximalizáciu výnosov z danej činnosti. Podľa ekonóma Samuelsona, P. A. efektívnosť znamená, že *„nedochádza k plytvaniu, resp. že zdroje ekonomiky sa využívajú čo najefektívnejšie na uspokojovanie potrieb a požiadaviek ľudí.“*²³

Efektívnosť je alokačným kritériom a vo vzťahu k verejným financiám určuje, aké alokačné rozhodnutia sú najefektívnejšie na strane príjmov a na strane výdavkov v stanovenej úrovni verejnej rozpočtovej sústavy.²⁴ Podľa § 2 ods. 2 písm. l) zákona č. 502/2001 Z.z. o finančnej kontrole a vnútornom audite a o zmene a doplnení niektorých zákonov, v znení neskorších predpisov (ďalej len ako „Zákon o finančnej kontrole“) sa efektívnosťou rozumie maximalizovanie výsledkov činnosti vo vzťahu k disponibilným verejným prostriedkom.

²³ SAMUELSON, P. A. – NORDHAUS, W. D.: *Ekonómia I.* 1992. Bradlo. s. 44. ISBN 80-7127-030-X

²⁴ HAMERNÍKOVÁ, B. – KUBÁTOVÁ, K.: *Verejné finance – učebnice.* 2000. Eurolex Bohemia. s. 269. ISBN 80-902752-1-4

V prípade ekonomickej efektivity je azda najznámejším modelom Paretovo optimum: „pri daných výrobných zdrojoch, danom rozdelení dôchodkov a daných preferenciách spotrebiteľov nastáva optimálny stav vtedy, keď nikto nemôže zlepšiť svoju situáciu bez toho, aby nezhoršil situáciu niekoho iného.“²⁵ Ekonomická efektívita je teda dosiahnutá v situácii, keď žiaden hráč na trhu nemôže dosiahnuť lepší výsledok bez toho, aby si ďalší hráč nepohoršil. S danou definíciou úzko súvisí aj ukazovateľ hraničnej produktivity. V niektorých odborných publikáciách sa Paretovo optimum nazýva aj ako „alokačná efektívnosť“ alebo len ako „efektívnosť“.

Hranica produkčných možností (*Production Possibility Frontier*) sa často nazýva ako transformačná krivka, nakoľko znázorňuje transformáciu obmedzených zdrojov z jedného použitia na iné použitie.²⁶ Na základe hranice produkčných možností je možné definovať efektívnosť v prípade, ak sa pri výbere alternatívnych možností pohybuje po hranici produkčných možností, a tak plne využíva svoje zdroje na uspokojovanie potrieb ľudí. Je potrebné poznamenať, že v prípade zvýšenia výroby jedného statku, je nevyhnutné zníženie výroby druhého statku. V danom prípade sa uplatňuje zákon substitúcie, ktorý znamená plné využitie obmedzených zdrojov. Z uvedeného vyplýva, že ak zdroje nie sú plne využívané, ekonomika sa nenachádza na hranici produkčných možností a je teda neefektívna. Aj v súčasnosti sa stretávame s tým, že väčšina ekonomík nevyužíva svoje zdroje naplno, ako napríklad nevyužití pracovníci, nevyužitá pôda, nevyužitú nerastné bohatstvo a pod..

V súvislosti s verejnými výdavkami sa efektívnosť často vymedzuje komplexne, ako 3E, tzn.:

- hospodárnosť (*economy*) – zaistenie verejných potrieb s čo najnižšími nákladmi, nakoľko zdroje krytia verejných výdavkov, t.j. verejné príjmy sú obmedzené,
- účelnosť (*effectiveness*) – vynakladanie verejných príjmov na splnenie vopred vytýčeného cieľa, t.j. na verejné výdavkové programy, a
- výsledkom je celková efektívnosť (*efficiency*).²⁷

Efektívnosť verejných výdavkov súvisí predovšetkým s efektívnosťou verejného sektora, resp. so zabezpečením verejných statkov pre obyvateľstvo zahŕňajúc verejné

²⁵ LISÝ Ján a kol.: *Ekonomía*. 2011. Iura Edition. s.27. ISBN 978-80-8078-406-5

²⁶ LISÝ Ján a kol.: *Ekonomía*. 2011. Iura Edition. s. 54. ISBN 978-80-8078-406-5

²⁷ PEKOVÁ, J.: *Verejné finance – úvod do problematiky*. 2008. ASPI. s. 241 – 242. ISBN 978-80-7357-358-4

obstarávanie. Rovnako súvisí aj s využívaním adresných sociálnych transferov na základe zvolených kritérií, na ktorých závisí miera efektívnosti a neefektívnosti. Keďže verejné výdavky sú vynakladané na rôzne verejné programy, pre maximalizáciu efektívnosti vynakladania je potrebné analyzovať verejné výdavkové programy.

Peková, J. medzi dôvody neefektívnosti verejných výdavkov zaraďuje:²⁸

- neznalosť preferencií občanov, nakoľko sa neuskutočňuje verejný prieskum ohľadom dopytu po verejných statkoch;
- neoprávnená realizácia určitého projektu v rámci verejného sektora;
- alokačná neefektívnosť, ku ktorej dochádza výberom nesprávnej, neefektívnej alebo menej efektívnej varianty alokácie; a
- produkčná neefektívnosť v prípade zvolenia horšej cesty k dosiahnutiu stanoveného cieľa.

Efektívnosť verejných výdavkov je možné sledovať v dvoch základných formách. Prvou je nákladová efektívnosť, ktorej je podstatou je zistiť, aké náklady boli vynaložené na jednu naturálnu jednotku výstupu. Ďalšou formou je produktivita verejných výdavkov. Ide o také použitie verejných zdrojov, ktorými sa dosiahne čo najvyšší možný rozsah a kvalita v porovnaní s objemom prostriedkov vynaložených na ich plnenie.

1.4.1 Metódy merania efektívnosti

Meranie efektívnosti verejných výdavkov sa uskutočňuje prostredníctvom viacerých prepracovaných metód. Medzi základné ukazovatele efektívnosti verejných výdavkov patria:

- i. **Hospodárnosť** – minimalizácia nákladov na dosiahnutie očakávaného výsledku;
- ii. **Efektívnosť/produktivita** – pomer medzi očakávanými výsledkami a nákladmi potrebnými na ich dosiahnutie. Na meranie sa najčastejšie používajú hraničné ukazovatele pomeru vstupov a výstupov;
- iii. **Účelnosť/účinnosť** – miera dosahovania vytýčených cieľov;
- iv. **Kvalita verejných služieb** – miera spokojnosti spotrebiteľa (spoločnosti) s obsahom služby a spôsobom jej poskytovania.²⁹

²⁸ PEKOVÁ, J.: *Veřejné finance – úvod do problematiky*. 2008. ASPI. s. 242. ISBN 978-80-7357-358-4

²⁹ MEDVEĎ, J. – NEMEC, J. a kolektív: *Základy veřejných financí*. 2007. Sprint dva. s. 210. ISBN 80-89085-84-2

Práve posledný z uvedených základných ukazovateľov, a to kvalitu verejných služieb, môžeme považovať za najhodnovernejší z nich, nakoľko vymedzuje mieru spokojnosti obyvateľov so službami poskytnutými štátom. Tento ukazovateľ sa používa najmä na hodnotenie priamych požiadaviek a potrieb spotrebiteľa, medzi ktoré zaradujeme napr. prístupnosť, časový rozmer, miera komfortu, mieru splnenia očakávania, pohodlnú spotrebu.

„Narsavage (1996) rozdeľuje potenciálne kritériá hodnotenia kvality služieb do nasledovných troch kategórií:

- a) kritériá štruktúry (čo?): Má organizácia vytvorené potrebné kapacity na poskytované služby – administratívne štandardy, personálnu politiku, procedurálnu stránku?*
- b) kritériá procesu (ako?): Poskytujú sa služby tak ako by sa mali, dodržiavajú sa štandardy poskytovania služieb, je manažment poskytovania služieb vyhovujúci?*
- c) kritériá výsledku: Aká úroveň dosahovania cieľov, prevencie negatívnych prípadov a miery spokojnosti spotrebiteľa sa dosahuje pri poskytovaní služieb? “³⁰*

Medzi ďalšie metódy merania efektívnosti verejných výdavkov, resp. efektívnosti využívania príjmov patria tzv. kontingenčné metódy. Ide o metódy WPT („*willingnes to pay*“, ochota platiť) a WTA („*willingnes to accept*“, ochota prijať), ktoré prostredníctvom dotazníkov získavajú spotrebiteľské preferencie z navrhovaných variant. Podstatou metódy WTP je hľadanie odpovede na otázku: „V akej miere ste ochotný podieľať sa na nákladoch pri zohľadnení Vášho očakávaného prínosu z programu?“. V prípade metódy WTA je kľúčovou otázkou: „Aké straty sú pre Vás, s ohľadom na navrhovaný projekt, prijateľné?“.

V oblasti hodnotenia efektívnosti verejných výdavkových programov a projektov sa taktiež niekedy uvádza metóda logického rámca. Na základe tejto metódy je možné overiť, či pripravovaný projekt vhodným spôsobom a primerane rieši problém stanovený vládny programom.

³⁰ MEDVEĎ, J. – NEMEC, J. a kolektív: *Základy verejných financií*. 2007. Sprint dva. s. 210. ISBN 80-89085-84-2

1.5 Finančná kontrola

Pre zhodnotenie efektívnosti vynakladania finančných prostriedkov na dané účely sa vyžaduje určitá kontrola súvisiacich finančných operácií. Ide o porovnávanie skutočného stavu so stavom, ktorý sa predpokladá. Podľa § 2 Zákona o finančnej kontrole sa finančnou kontrolou rozumie súhrn činností, ktorými v súlade s právnymi predpismi okrem iného overuje splnenie podmienok na poskytnutie verejných prostriedkov a dodržiavanie hospodárnosti, efektívnosti, účinnosti a účelovosti hospodárenia s verejnými prostriedkami. Ústredným orgánom štátnej správy pre finančnú kontrolu je Ministerstvo financií Slovenskej republiky.

V zmysle Zákona o finančnej kontrole sa finančná kontrola, resp. kontrolovanie efektívnosti pri hospodárení s verejnými prostriedkami môže vykonávať ako predbežná kontrola (*ex ante* kontrola), priebežná kontrola a následná kontrola (*ex post* kontrola). Za najhodnovernejšiu a najtransparentnejšiu kontrolu sa považuje následná kontrola vykonávaná príslušnými kontrolnými orgánmi. Jej účelom je overiť objektívny stav skutočností, ktoré sú predmetom kontroly a ich súlad s právnymi predpismi so zameraním na dodržiavanie hospodárnosti, efektívnosti, účinnosti a účelovosti hospodárenia s verejnými prostriedkami. O zistených skutočnostiach kontrolný orgán vypracúva správu a v prípade, ak neboli zistené žiadne nedostatky, kontrolný orgán vypracúva záznam. Následná finančná kontrola sa považuje za skončenú až prerokovaním správy alebo oboznámením kontrolovaného subjektu so záznamom.

MF SR vykonáva v rámci finančnej kontroly vládny audit, prostredníctvom ktorého hodnotí a overuje dodržiavanie právnych predpisov a hospodárnosť, efektívnosť, účinnosť a účelovosť hospodárenia s verejnými prostriedkami v rámci plnenia úloh auditovanej osoby.

1.5.1 Najvyšší kontrolný úrad Slovenskej republiky

V zmysle čl. 60 zákona č. 460/1992 Zb. Ústava Slovenskej republiky v znení neskorších ústavných zákonov (ďalej len ako „Ústava SR“) je NKÚ SR nezávislým orgánom kontroly hospodárenia prostriedkami rozpočtov, ktoré podľa zákona schvaľuje NR SR alebo vláda. Túto kontrolu vykonáva z hľadiska dodržiavania všeobecne záväzných právnych predpisov, hospodárnosti, efektívnosti a účinnosti pri hospodárení s verejnými finančnými prostriedkami.

NKÚ SR môže vykonávať kontrolu vo vzťahu k (i) vláde Slovenskej republiky, ministerstvám a ostatným ústredným orgánom štátnej správy Slovenskej republiky a podriadeným orgánom; (ii) štátnym orgánom; (iii) obciam a vyšším územným celkom a ich podriadeným právnickým osobám; (iv) štátnym účelovým fondom, verejnoprávnym inštitúciám; (v) Fondu národného majetku Slovenskej republiky; a (iv) fyzickým a právnickým osobám. Taktiež kontroluje aj spôsob vyrubovania a vymáhania daní, ciel, odvodov, poplatkov a pokút, ktoré sú príjmom štátneho rozpočtu republiky a rozpočtov územných samospráv.

Na čele NKÚ SR je predseda, ktorého volí a odvoláva NR SR. V súčasnosti je predsedom NKÚ SR Ján Jasovský, ktorý je na čele tohto úradu od roku 2005 a bol zvolený aj na druhé sedemročné funkčné obdobie. Predsedom, resp. podpredsedom NKÚ SR môže byť každý občan Slovenskej republiky, ktorý je voliteľný do NR SR.

V zmysle zákona č. 39/1993 Z. z. o Najvyššom kontrolnom úrade Slovenskej republiky NKÚ SR v znení neskorších predpisov je povinný najneskôr do konca marca predložiť NR SR správu o výsledkoch kontrolnej činnosti za uplynulý kalendárny rok a vždy, keď o to NR SR požiada. Rovnako je povinný vypracovať stanovisko k návrhu štátneho rozpočtu Slovenskej republiky na nasledujúci rozpočtový rok a k návrhu štátneho záverečného účtu Slovenskej republiky. V prípade zistených nedostatkov počas kontrolnej akcie, je NKÚ SR oprávnený prijať opatrenia na zabezpečenie ich odstránenia.

2. CIEĽ A METODIKA PRÁCE

Problematika verejných financií je aktuálnou a pomerne stále diskutovanou témou, a to z viacerých hľadísk. Hlavným cieľom tejto bakalárskej práce je analýza verejných financií z hľadiska verejných príjmov, a to analýza efektívnosti využitia daňový príjmov, ktorý je možné rozdeliť do troch čiastkových cieľov. Prvým cieľom je teoretické vymedzenie základných pojmov danej problematiky s dôrazom na charakteristiku redistribučnej funkcie verejných financií a definíciu pojmu efektívnosť a jej jednotlivých metód. Ďalším cieľom je analýza rozpočtovaných príjmov a výdavkov na rok 2014 vychádzajúc z údajov zákona o štátnom rozpočte na rok 2014. Tretím a zároveň najvýznamnejším cieľom je zhodnotenie hospodárnosti, efektívnosti a účelnosti hospodárenia s verejnými prostriedkami na základe dostupných správ a stanovísk NKÚ SR ako najdôležitejšieho nezávislého kontrolného orgánu štátu.

Pri zostavovaní tejto bakalárskej práce som využila viacero metód a postupov. V rámci prvej kapitoly to bolo najmä štúdium odbornej literatúry a príslušných právnych predpisov a ich vzájomná komparácia. V tretej kapitole som uplatnila metódu analýzy, indukcie a dedukcie, na základe ktorých som zostavila viacero grafov a tabuliek, a to z údajov získaných z dostupných internetových stránok ako napríklad www.rozpocet.sk, www.finance.gov.sk a www.epp.eurostat.ec.europa.eu. Východiskovými údajmi boli aj správy a stanoviská NKÚ SR, ktoré boli potrebné na ďalšiu analýzu a určenie výsledku riešenia danej problematiky.

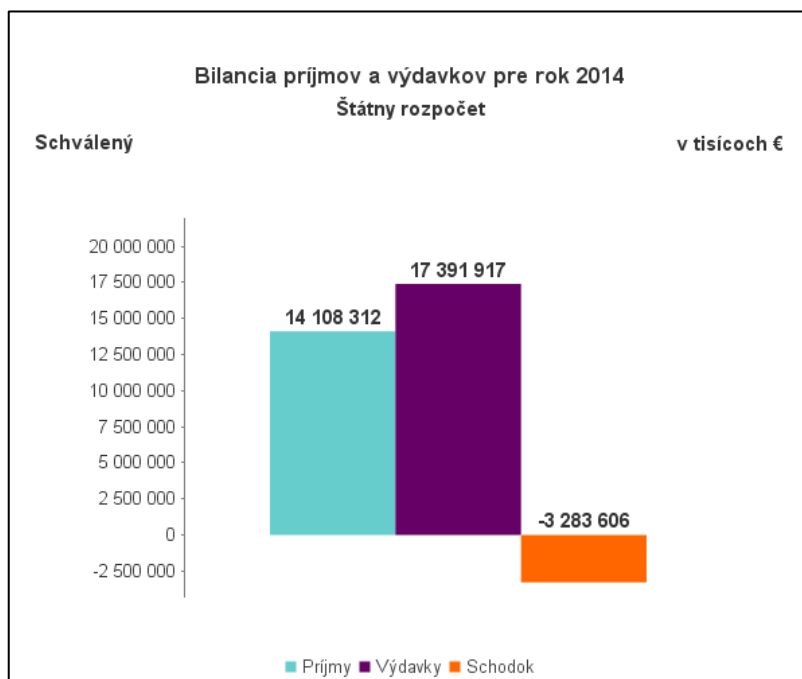
Na účely sledovania plnenia rozpočtov a rovnako aj na účely jednotného určenia a triedenia príjmov a výdavkov som uplatnila rozpočtovú klasifikáciu, ktorá je tvorená druhovou klasifikáciou, organizačnou klasifikáciou, ekonomickou klasifikáciou, ktoré vydáva MF SR opatrením a funkčnou klasifikáciou, ktoré zase vydáva Štatistický úrad Slovenskej republiky vyhláškou a slúži na účely medzinárodného porovnávania výdavkov verejnej správy.

3. VÝSLEDKY PRÁCE A DISKUSIA

3.1 Štátny rozpočet SR na rok 2014

Dňa 12. decembra 2013 bol v NR SR prijatý zákon č. 473/2013 Z. z. o štátnom rozpočte na rok 2014, ktorým bola okrem iného stanovená výška príjmov a limit výdavkov štátneho rozpočtu pre rozpočtový rok 2014. Celkové príjmy štátneho rozpočtu na rok 2014 boli rozpočtované sumou 14 108 mil. eur, pričom celkové výdavky boli určené sumou 17 391, 9 mil. eur. Z grafu č. 1, ktorý zobrazuje bilanciu príjmov a výdavkov vyplýva, že rozpočet na rok 2014 bol určený ako schodkový so stratou 3 823, 6 mil. eur. Tieto údaje sú východiskové pre ďalšiu analýzu efektívnosti využitia daňových príjmov.

Graf č. 1: Bilancia príjmov a výdavkov na rok 2014

Zdroj: MF SR [cit. 2014-04-29]. Dostupné na internete:

<<http://www.rozpocet.sk/app/homepage/rozpocetVCislach/rozpocetVerejnejSpravy/statnyRozpocet/2014/>>

Keďže sa v prijatom zákone o rozpočte vždy uvádzajú len určité prognózované údaje, v priebehu roka môže dôjsť v prípade potreby k úprave rozpočtu prostredníctvom prijatia rozpočtových opatrení, ktorých podstatu som bližšie charakterizovala v kapitole 1.1. vyššie. Posledná takáto úprava rozpočtu bola uskutočnená s účinnosťou 31. marca 2014, ktorú bližšie zobrazuje tabuľka č. 1. Je teda zrejmé, že od schválených výdavkov štátneho rozpočtu došlo k nárastu o približne 160 560 tis. eur, čo predstavuje nárast za tri mesiace o takmer 1 % odo dňa účinnosti schváleného rozpočtu na rok 2014. Rovnako

došlo k prehodnoteniu rozpočtovaných príjmov a predpokladá sa nárast o približne 200 tisíc eur.

Tabuľka č. 1: Prehľad príjmov a výdavkov štátneho rozpočtu na rok 2014

	Schválený (v €)	Upravený k 31.03.2014 (v €)	Rozdiel (v €)
Príjmy	14 108 311 790	14 308 311 954	200 000 164
Výdavky	17 391 917 385	17 552 477 267	160 559 882
Rozdiel	-3 283 605 595	-3 244 165 313	39 440 282

Zdroj: Vlastné spracovanie podľa MF SR [cit. 2014-04-29] Dostupné na internete: <<http://www.rozpocet.sk/app/homepage/rozpocetVCislach/rozpocetVerejnejSpravy/statnyRozpocet/2014/>>

Ako už bolo uvedené, štátny rozpočet je len časťou rozpočtu verejnej správy, ktorý tvorí aj súhrn rozpočtov ostatných subjektov verejnej správy ako obce, VÚC, Sociálna poisťovňa, rôzne príspevkové organizácie štátu a iné. Celkový súhrn prognózovaných príjmov a výdavkov rozpočtu verejnej správy na rok 2014 zobrazuje tabuľka č. 2. Súčasťou je aj ukazovateľ podielu výdavkov verejnej správy na HDP, ktorý je dôležitý aj z hľadiska medzinárodného porovnávania. Čím vyšší je tento podiel výdavkov na HDP, tým viac financií krajina redistribuje. V roku 2014 sa v podmienkach SR predpokladá podiel výdavkov verejnej správy na HDP na úrovni 37 %. V priemere krajín OECD je to okolo 47 %, pričom medzi krajiny s najvyšším podielom výdavkov na HDP, a teda s najvyššou mierou redistribúcie patrí Švédsko, Dánsko a Francúzsko. Ide o krajiny so sociálno – demokratickou vládou. Slovensko sa tak nachádza pod priemerom krajín OECD. Konkrétne údaje podielu vládnych výdavkov na HDP jednotlivých krajín OECD sú uvedené v prílohe č. 3.

Tabuľka č. 2: Rozpočtovanie príjmov a výdavkov verejnej správy na rok 2014 (v tis. €)

Príjmy verejnej správy	26 049 200
Príjmy verejnej správy (v % na HDP)	34,4 %
Výdavky verejnej správy	28 049 600
Výdavky verejnej správy (v % na HDP)	37,0 %
Schodok verejnej správy	-2 000 400
Schodok verejnej správy (v % na HDP)	-2,6 %

Zdroj: Vlastné spracovanie podľa MF SR [cit. 2014-04-29] Dostupné na internete: <<http://www.rozpocet.sk/app/homepage/rozpocetVCislach/rozpocetVerejnejSpravy/2014/>>

3.1.1 Daňové príjmy

Vo všeobecnosti sú daňové príjmy hlavným zdrojom rozpočtu verejnej správy ako celku. Predstavujú približne 87,5 % - ný³¹ podiel na celkových príjmoch (priemer OECD je 90 %), čo zdôrazňuje ich význam a nevyhnutnosť pre financovanie verejných potrieb. Členenie daňových príjmov, prognózovaná suma vybratých daní na rok 2014, ako aj na predchádzajúce, resp. nasledujúce roky sú uvedené v prílohe č. 1. Prognóza na rok 2014 je približne o 546 mil. eur nižšia v porovnaní so schváleným rozpočtom v roku 2013. Daná skutočnosť je odôvodnená najmä zhoršeným vývojom makroekonomického prostredia ako miera nezamestnanosti, ceny výrobkov, HDP a iné.

Najväčšiu časť daňových príjmov Slovenskej republiky (približne 56 %) tvorí DPH, ktorá je tak najväčším zdrojom príjmov rozpočtu verejnej správy vôbec. V súčasnosti je základná sadzba DPH 20 %, pričom na niektoré tovary a služby sa uplatňuje znížená 10 % - ná sadzba, resp. sú od DPH oslobodené. Ďalšou významnou zložkou je daň z príjmov fyzických osôb, ktorá však v najväčšom množstve plynie do rozpočtov obcí. V roku 2014 sa prognózuje nárast daní z príjmov právnických osôb z dôvodu zavedenia tzv. daňových licencií, a to aj napriek zníženiu daňovej sadzby z 23 % na 22 %. Nižšie uvedená tabuľka č. 3 zobrazuje celkové daňové príjmy vybraných rozpočtov, ktoré boli rozpočtované na rok 2013 a 2014.

Tabuľka č. 3: Daňové príjmy vybraných subjektov verejnej správy celkom

	Schválené na rok 2013 (v €)	Schválené na rok 2014 (v €)
Štátny rozpočet	8 912 036 000	8 690 538 000
Rozpočet obcí	1 733 873 000	1 808 455 000
Rozpočet VÚC	554 287 000	569 004 000

Zdroj: Vlastné spracovanie podľa MF SR [cit. 2014-04-30] Dostupné na internete: <www.rozpocet.sk>

Ako už bolo uvedené, daňové príjmy nie sú len zdrojom príjmov štátneho rozpočtu, avšak tvoria podstatnú časť príjmov rozpočtov územných samospráv, t.j. obcí a VÚC. Výnos z dane z príjmov na rok 2014 poukázaný pre VÚC spolu sa predpokladá vo výške 425 464 tis. eur (21,9 % z odvedených daní z príjmov), pričom najvyššia časť bude poukázaná Prešovskému kraju, a to vo výške 67 997 tis. eur. Medzi obce bude v roku 2014 prerozdelených 1 301,6 mil. eur (67,0 % z odvedených daní z príjmov) z predpokladaných

³¹ BELIČKOVÁ, K. a kol.: *Rozpočtová teória, politika a prax*. 2010. Iura Edition. s. 203. ISBN 978-80-8078-335-8

príjmov z daní z príjmov. Z dôvodu zvýšenia percenta výnosu z daní z príjmov z 65,4 % na súčasných 67 % sa tak zvýšil príjem obcí oproti roku 2013, a to na úkor štátneho rozpočtu. Vzhľadom na počet obyvateľov bude najväčšia časť pochopiteľne poukázaná hlavnému mestu Bratislave vo výške 137 451 tis. eur.³² Tabuľka č. 3 vyššie uvádza prehľad celkových daňových príjmov obcí, resp. VÚC, ktoré zahŕňajú okrem výnosu z daní z príjmov aj miestne dane.

Daňová kvóta

Za účelom medzinárodného porovnávania, prognózovania a analýzy daňových príjmov sa používa viacero indikátorov a ukazovateľov. Jedným z najvýznamnejších ukazovateľov daňových príjmov je daňová kvóta, ktorá predstavuje podiel daňových príjmov na HDP danej krajiny. Vychádzajúc z údajov zverejnených na internetovej stránke MF SR³³, v roku 2013 predstavoval podiel daňových príjmov na HDP SR bez odvodov do poisťovních fondov, t.j. daňovú kvótu I hodnotu 16,3 %. V porovnaní s priemerom EÚ-27³⁴, ktorým je pre rok 2013 hodnota 26,9 %, tak SR výrazne zaostáva. Členským štátom EÚ s najväčším podielom daňových príjmov na HDP je opätovne Dánsko s hodnotou 48,7 %, ktoré je tak krajinou s najväčšou mierou daňovej záťaže v EÚ. Tabuľka s presnými údajmi daňovej kvóty I v krajinách EÚ za roky 2003 – 2013 tvorí prílohu č. 2 tejto práce.

Pre zaujímavosť uvádzam, že v roku 2012 bol podiel daňových príjmov spolu so sociálnymi a zdravotnými odvodmi na HDP SR 28,5 %, pričom priemer krajín OECD predstavoval 34,6% a priemer členských krajín EÚ-27 to bolo 40,3 %.

3.1.2 Výdavky

Výška verejných výdavkov je ovplyvnená množstvom faktorov, medzi ktoré je možné zaradiť dane, infláciu, rast počtu obyvateľov a s tým súvisiace rastúce nároky na verejné služby. V súčasnosti sa často diskutuje aj o zmenách v demografickej štruktúre obyvateľstva, a teda o zvyšovaní počtu obyvateľstva v dôchodkovom veku. Tieto zmeny súvisia najmä s rastom výdavkov na ich sociálne zabezpečenie, ktoré sú vo vzťahu k príjmom obligatórne. Ďalším faktorom, ktorý vplýva na výšku výdavkov je aj členstvo

³² MF SR: *Východiskové štatistické údaje a rozpočtované podiely obcí a VÚC na výnose z daní z príjmu FO pre rok 2014*. [cit.2014-05-04].]. Dostupné na internete: <<http://www.finance.gov.sk/Default.aspx?CatID=9445>>

³³ MF SR: *Daňové indikátory*. [cit.2014-05-04]. Dostupné na internete: <<http://www.finance.gov.sk/Default.aspx?CatID=7432>>

³⁴ Chorvátsko sa stalo členom EÚ až 1.7.2013.

SR v EÚ a v iných medzinárodných organizáciách, s ktorými sa spája množstvo odvodových a príspevkových povinností.

Ako vyplýva z tabuľky č. 4 nižšie, celkové výdavky štátneho rozpočtu sa v roku 2014 rozpočtujú v objeme 17 391, 9 mil. eur. V členení na bežné a kapitálové výdavky plynú najväčšia časť verejných, resp. daňových príjmov na bežné transfery, ktoré sa rozpočtujú na 10 290 mil. eur. Bežnými transfermi sú jednostranné platby, ktorých príjemcom môže byť napr. príspevková organizácia alebo jednotlivec (ide napr. o štátny príspevok k pôžičkám novomanželom, cestovné náhrady a pod.). Ďalšími výdavkami, ktoré však v tabuľka č. 4 nie sú členené sú okrem iného výdavky na obsluhu štátneho dlhu, ktoré sa oproti roku 2013 zvýšili o 71,8 mil. eur. Rovnako sa zvýšil aj odvod a príspevky do rozpočtu EÚ o 54,6 mil. eur.

Tabuľka č. 4: Prehľad výdavkov štátneho rozpočtu na rok 2014

	<i>Schválený (v €)</i>	<i>Upravený k 31. 03. 2014 (v €)</i>	<i>Rozdiel (v €)</i>
Bežné výdavky	14 863 248 452	14 951 343 948	88 095 496
Mzdy, platy, služobné príjmy a ostatné osobné vyrovnania	1 531 905 313	1 567 178 302	35 272 989
Poistné a príspevkov do poisťovní	532 648 577	561 931 958	29 283 381
Tovary a služby	2 508 248 396	2 401 227 944	-107 020 452
Bežné transfery	10 290 091 166	10 420 650 744	130 559 578
Splácanie úrokov a ostatné platby súvisiace s úverom, pôžičkou, návratnou finančnou výpomocou a finančným prenájomom	355 000	355 000	0
Kapitálové výdavky	2 528 668 933	2 601 133 319	72 464 386
Obstarávanie kapitálových aktív	319 459 768	453 207 337	133 747 569
Kapitálové transfery	2 209 209 165	2 147 925 982	-61 283 183
Spolu	17 391 917 385	17 552 477 267	160 559 882

Zdroj: Vlastné spracovanie podľa MF SR [cit. 2014-05-07] Dostupné na internete:

<<http://www.rozpocet.sk/app/homepage/rozpocetVCislach/rozpocetVerejnejspravy/statnyRozpocet/2014/>>

Mieru redistribúcie a angažovanosti štátu v ekonomike vyjadruje podiel verejných výdavkov na HDP. Ide o indikátor, ktorý zobrazuje aká časť vytvoreného bohatstva štátu sa používa na financovanie verejných statkov. Ako vyplýva z údajov Eurostat-u³⁵, v roku

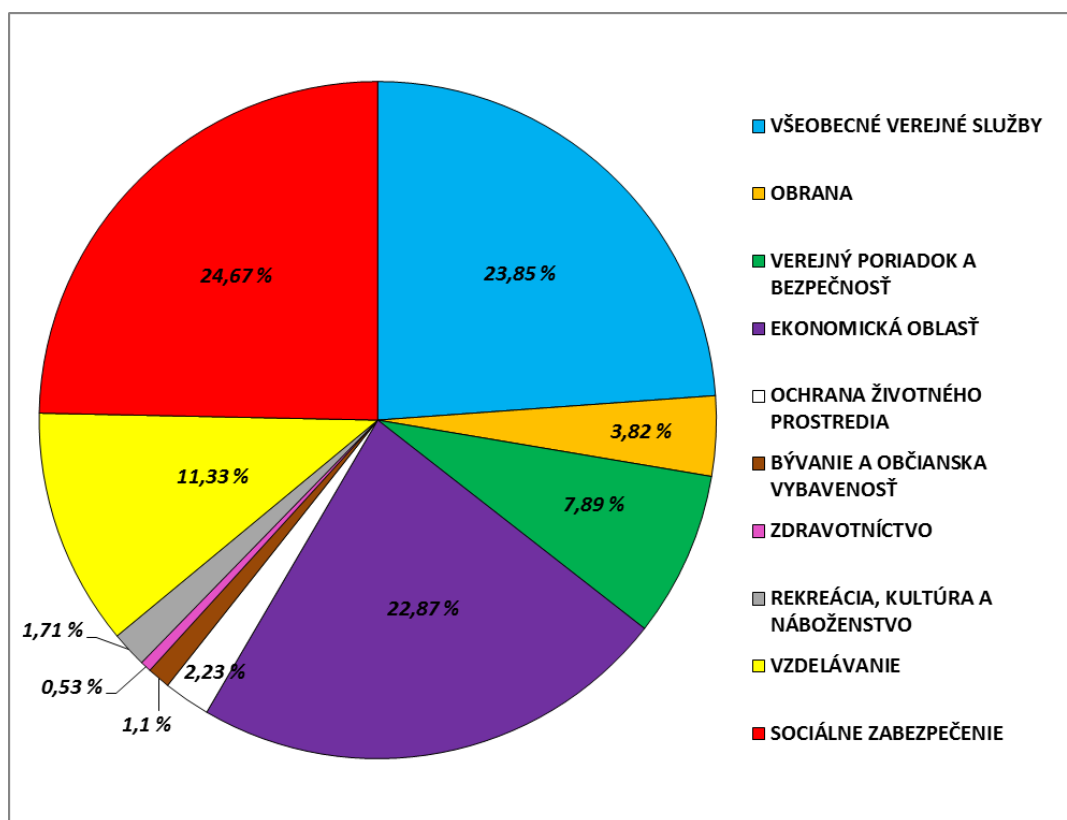
³⁵ EUROSTAT: *Total general government expenditure*. [cit.2014-05-07] .Dostupné na internete:

<<http://epp.eurostat.ec.europa.eu/tgm/table.do?tab=table&plugin=1&language=en&pcode=tec00023>>

2013 predstavoval podiel celkových výdavkov vládnych inštitúcií na HDP hodnotu 38,7 %. V priemere EÚ-27 je to 49 %, pričom najväčšia miera redistribúcie je v Slovinsku s 59,4 % podielom verejných výdavkov na HDP.

Azda najautentickejšou klasifikáciou verejných výdavkov je práve funkčná klasifikácia, prostredníctvom ktorej je možné sledovať výšku vynakladania verejných príjmov na presne určené sektory. Je upravená vo vyhláske Štatistického úradu Slovenskej republiky č. 195/2003 Z.z., ktorou sa vydáva štatistická klasifikácia výdavkov verejnej správy. Ide tak o prehľad, ktorý má v podstate najväčšiu výpovednú hodnotu, nakoľko jeho štruktúra vypovedá o redistribučnej politike vlády a jej prioritách, ktoré najviac pociťuje samotné obyvateľstvo. Funkčnú klasifikáciu výdavkov rozpočtovaných na rok 2014 zobrazuje graf č. 2 nižšie.

Graf č. 2: Výdavky štátneho rozpočtu na rok 2014 podľa funkčnej klasifikácie

Zdroj: Vlastné spracovanie podľa MF SR [cit. 2014-05-07] Dostupné na internete: <<http://www.rozpcet.sk/app/homepage/rozpcetVCislach/rozpcetVerejnejSpravy/statnyRozpcet/2014/>>

Z grafu č. 2 vyplýva, že najväčšími výdavkami štátneho rozpočtu sú výdavky určené na sociálne zabezpečenie. Odvíja sa to najmä od realizovanej sociálnej politiky vlády SR, ktorá si vo svojom programovom vyhlásení na roky 2012 – 2016 kladie za cieľ zvýšiť istoty ľudí, či znížiť vysokú nezamestnanosť mladých ľudí. Najväčšou časťou výdavkov na

sociálne zabezpečenie sú starobné dôchodky, ktoré predstavujú približne 1 305, 8 mil. eur. Ďalej sem možno zahrnúť príspevky rodine a deťom, sociálnu pomoc občanom v hmotnej a sociálnej núdzi, invalidné príspevky, príspevky v chorobe, pozostalostné a pod. Výdavky na sociálne zabezpečenie na rok 2014 sa rozpočtujú v objeme 4 294 mil. eur.

Ďalšou širokou oblasťou sú výdavky na všeobecné verejné služby, ktoré sa rozpočtujú v objeme 4 147,8 mil. eur. Patria sem výdavky na chod Úradu vlády SR, Kancelárie prezidenta SR, krajských a okresných úradov, obcí, VÚC, ale taktiež aj na zahraničnú hospodársku pomoc, všeobecné verejné služby a iné.

V rámci ekonomickej oblasti na najviac finančných prostriedkov rozpočtuje na dopravu, a to 2 044 mil. eur. Efektívnosti využívania verejných príjmov na dopravu sa venujem v ďalšej časti práce, v kapitole 3.2.1.

Azda najviac medializovanou a zároveň podfinancovanou oblasťou je zdravotníctvo. Už zo štruktúry verejných výdavkov je jasné, že do tejto oblasti plynie veľmi málo finančných prostriedkov, a to 0,53 % zo získaných príjmov. Aj súčasná vláda má vo svojom programovom vyhlásení za cieľ konsolidovať verejné zdravotníctvo s dôrazom na jeho finančnú stabilizáciu. Faktom však ostáva, že podiel výdavkov na zdravotníctvo na HDP predstavuje 5,4 %, čo je pod priemerom EÚ-27 z roku 2011, ktorým je 7,3 %.

Obdobne je na tom aj oblasť vzdelávania, na ktorú sa v roku 2014 rozpočtuje 1 970, 9 mil. eur. Podiel týchto výdavkov na HDP je 3,8 %, čo je opätovne pod priemerom EÚ-27 z roku 2011, a to 5,4%. Súčasťou oblasti vzdelávania sú aj výdavky na podporu športu, ktoré v roku 2014 oproti schválenému rozpočtu roku 2013 vzrástli o 11,2 mil. eur, t. j. o 31,0 %. Toto zvýšenie výdavkov je ovplyvnené rozpočtovaním finančných prostriedkov v sume 4,50 mil. eur na financovanie rekonštrukcií, modernizácií a budovania futbalových štadiónov na roky 2013 až 2022 a v sume 8 mil. eur na financovanie Národného futbalového štadióna.

3.2 Kontrolná činnosť NKÚ SR

NKÚ SR sa v rámci svojej kontrolnej činnosti, ktorá jej vyplýva z Ústavy SR, každoročne zameriava na spoločensky najvýznamnejšie oblasti vzhľadom na aktuálnu ekonomickú situáciu v SR. Ide najmä o najproblematickejšie oblasti vo vzťahu k vládnym výdavkom ako napríklad už spomínané zdravotníctvo, školstvo, šport, doprava, dotačná

politika štátu a iné. V ďalšej časti textu sa preto zameriam len na niektoré z nich, ktoré boli taktiež predmetom kontrolnej činnosti NKÚ SR v roku 2012.

3.2.1 Správa o výsledkoch kontrolnej činnosti NKÚ SR z roku 2012³⁶

Ako už bolo spomenuté, NKÚ SR každoročne vypracúva správu o výsledkoch kontrolnej činnosti, ktorá obsahuje prehľad o uskutočnených kontrolných aktivitách a zisteniach, a rovnako aj spôsob vykonania výsledkov kontroly a odporúčaniami NKÚ SR. Keďže posledná dostupná správa o výsledkoch kontrolnej činnosti NKÚ SR je z roku 2012, v nasledujúcom texte ju bližšie rozoberiem. Rovnako ako iné správy o kontrolných činnostiach NKÚ SR, aj táto hodnotí dodržiavanie efektívnosti, hospodárnosti a účelnosti pri hospodárení s verejnými finančnými prostriedkami.

NKÚ SR za priority svojej kontrolnej činnosti na rok 2012 určil, okrem iného, zdravotníctvo, dopravu, školstvo, vedu a výskum a efektívnu verejnú správu, ktoré sú bližšie vymedzené v texte nižšie. V danom roku uskutočnil 57 kontrolných akcií, z ktorých zaznamenal až 6 180 nedostatkov. Na základe výsledkov vykonaných kontrol NKÚ SR evidoval na základe Zákona o rozpočtových pravidlách verejnej správy 10 porušení finančnej disciplíny, ktoré nahlásil príslušným správam finančnej kontroly.

Zdravotníctvo

NKÚ SR z vykonanej kontroly týkajúcej sa nakladania s majetkom štátu a využívania zdravotníckej techniky zistil nedostatky v oblasti verejného obstarávania. Rovnako nebola dodržaná hospodárnosť a efektívnosť v oblasti nakladania s majetkom, a to pri prenájmoch nehnuteľného majetku. Napríklad nájomca neuhrádzal nájomné a poplatky za služby s tým spojené, pričom nemocnica ako prenajímateľ dala výpoveď zo zmluvy až s odstupom jedného roka a nájomca priestory oficiálne vrátil až po uplynutí ďalších šiestich mesiacov. V inom prípade určitá nemocnica obstarala zdravotnícku techniku s obstarávacou cenou viac ako 2 milióny eur, zatiaľ čo cena rovnakého prístroja s minimálnym rozdielom v technickej špecifikácii, ktorý by obstarala istá súkromná spoločnosť, by bola približne o 50 % nižšia. Nehospodárne a neefektívne Úrad pre dohľad nad zdravotnou starostlivosťou vynaložil verejné finančné prostriedky na vytvorenie

³⁶ NKÚ SR: *Správa o výsledkoch kontrolnej činnosti Najvyššieho kontrolného úradu Slovenskej republiky za rok 2012*. [cit.2014-05-04]. Dostupné na:
<<http://www.nku.gov.sk/documents/10157/166625/Spr%C3%A1va+o+v%C3%BDsledkoch+kontrolnej+%C4%8Dinnosti+NK%C3%A9+SR+za+zok+2012>> s. 5 a nasl.

a dodanie istého elektronického formulára, ktorý sa vôbec nepoužíval, bol nevyhovujúci a dokonca štatisticky nepotrebný.

Doprava

V oblasti dopravy NKÚ SR vykonal kontrolu vynakladania verejných finančných prostriedkov vopred určených na výstavbu ciest I. triedy a súvisiacej infraštruktúry. Kontrolou sa rovnako zistili viaceré nedostatky vo verejnom obstarávaní, v dodržiavaní programového rozpočtovania a s tým spojených prevádzkových nákladov Slovenskej správy ciest. Napríklad v prípade kontroly efektívnosti vynakladania verejných prostriedkov na modernizáciu a prevádzkovanie železničnej dopravnej infraštruktúry výsledky ukázali, že sú vytvorené podmienky na ozdravenie železníc. Naopak v prípade správy, údržby a obnovy miestnych komunikácií, NKÚ SR zistil viacero nedostatkov a navrhol kontrolovaným obciam viacero opatrení za účelom ich odstránenia ako napríklad vytvorenie nákladového strediska, písomné vypracovanie plánu zimnej údržby, zameranie sa viac na kvalitu ako kvantitu uskutočnených cieľov a iné.

Daná problematika je stále aktuálna, a preto NKÚ SR vykonal rovnakú kontrolnú akciu na celom území Slovenskej republiky aj v roku 2013. Úplné výsledky kontroly ešte nie sú verejne dostupné, avšak z dostupných tlačových správ zverejnených na internetovej stránke NKÚ SR je zrejmé, že boli opätovne zistené viaceré nedostatky. Napríklad Ministerstvo dopravy, výstavby a regionálneho rozvoja Slovenskej republiky preplatilo istej spoločnosti finančné prostriedky aj za práce, ktoré vôbec nesúviseli s opravami a údržbou rýchlostných ciest a diaľnic, na ktorých sa zmluvne dohodli. Spoločnosti tak boli preplatené aj finančné prostriedky za opravy výtťahov, osobných automobilov, vykonanie kontroly elektrickej požiarnej signalizácie a iné.

V roku 2014 NKÚ SR naplánoval kontrolu efektívnosti vynakladania verejných prostriedkov na výstavbu, opravu a údržbu pozemných komunikácií jednotlivých VÚC a ich súvisiacich úloh. Súčasťou kontroly je aj preveriť efektívnosť využitia výnosu dane z motorových vozidiel, ktorá je zdrojom príjmov rozpočtu VÚC, na účely výstavby a opravy ciest v správe samosprávneho kraja. NKÚ SR vytvoril na svojej internetovej stránke anonymný dotazník, na základe ktorého chce získať informácie o skúsenostiach bežných občanov s výstavbou, opravou a údržbou ciest II. a III. triedy v jednotlivých samosprávnych krajoch. Cieľom NKÚ SR je na základe získaných údajov navrhnúť také opatrenia, ktoré by adresnejšie zohľadňovali potreby samosprávnych krajov a znížili tak

nepomer medzi nimi, a to efektívnejším prerozdelením výnosu dane z motorových vozidiel medzi jednotlivé samosprávne kraje.³⁷

Veda, výskum a školstvo

Je všeobecne známe, že výdavky na vedu a výskum v SR sú spomedzi krajín EÚ jednými z najnižších. V roku 2012 predstavoval podiel výdavkov na výskum a vývoj na HDP len 0,82 %, čo súvisí s obmedzenými zdrojmi štátneho rozpočtu. V prípade kontroly zameranej na vynakladanie verejných finančných prostriedkov na plnenie úloh Národného programu rozvoja športu, NKÚ SR zistil viaceré nedostatky ako napríklad neekonomické nakladanie s finančnými prostriedkami schválených dotácií alebo nedodržanie účelu ich použitia.

Efektívna verejná správa

V danej oblasti bolo vykonaných takmer 50 % kontrolných akcií, ktoré sa týkali najmä fungovania územnej samosprávy. Rovnako aj v danej oblasti NKÚ SR zistil viaceré nedostatky rozpočtového hospodárenia spojené okrem iného s čerpaním verejných prostriedkov nad rámec schváleného rozpočtu, resp. boli uskutočnené výdavky, ktoré neboli schválené v rozpočte. NKÚ SR poukázal aj na pretrvávajúce problémy v oblasti kontrolného systému obcí, resp. VÚC.

Výsledky kontroly boli prerokované vždy so štatutárnym orgánom daného kontrolovaného subjektu a ďalej sa postupovalo v súlade s príslušnými právnymi predpismi. NKÚ SR v tejto súvislosti nemôže kontrolovaným subjektom za porušenie finančnej disciplíny a za zistené nedostatky ukladať sankcie. Je oprávnený informovať o osobitne dôležitých zisteniach prezidenta SR, predsedu vlády SR príslušných ministrov, orgány územnej samosprávy a ďalšie vecne príslušné orgány. Na základe zistených nedostatkov v roku 2012 NKÚ SR prijal 2 698 opatrení a 1 046 vlastných odporúčaní.

³⁷ NKÚ SR: *Dotazník pre užívateľov ciest II. a III. triedy v jednotlivých regiónoch Slovenska* [cit.2014-05-04] <<http://www.nku.gov.sk/en/dotaznik-pre-uzivatelov-ciest-ii.-a-iii.-triedy-v-jednotlivych-regionoch-slovenska>>

ZÁVER A DISKUSIA

Efektívnosť využitia daňových príjmov, ktorá bola témou tejto bakalárskej práce je dlhodobým problémom v oblasti verejných financií. Efektívnosťou sa rozumie maximalizovanie výsledkov činnosti vo vzťahu k disponibilným verejným príjmom. Vo všeobecnosti pôsobí vo verejnom sektore tendencia neefektívnosti využitia verejným príjmom. Potvrdzujú to aj výsledky kontroly uskutočnenej NKÚ SR v roku 2012 vymedzené v kapitole 3.2.1, na základe ktorej boli zistené viaceré nedostatky pri hospodárení s verejnými prostriedkami.

NKÚ SR každoročne nachádza opätovné a nové nedostatky, ktoré sa snaží redukovať prostredníctvom prijatých opatrení. Z preštudovanej problematiky je zrejmé, že tieto opatrenia nenapĺňajú očakávania NKÚ SR a zdá sa, že spravidla nedochádza k náprave zistených nedostatkov. Na jednej strane teda NKÚ SR zisťuje neefektívne, neekonomické a neúčelové hospodárenie, avšak na druhej strane nemá dostatočné kompetencie na riešenie zistených nedostatkov. Z dikcie Zákona o NKÚ SR vyplýva, že je oprávnený prijať len poriadkové sankcie, prípadne ak nedošlo k náprave zistených nedostatkov v stanovenom čase, môže o tom upovedomiť prezidenta SR, predsedu vlády SR, ministrov a pod. Sú teda kontrolné mechanizmy dostatočné na zabezpečenie efektívnosti hospodárenia s verejnými prostriedkami?

Ako vyplýva zo správ a stanovísk NKÚ SR v prevažnej miere dochádza k nedodržiavaniu rozpočtových pravidiel a pravidiel rozpočtového hospodárenia, ktoré vyplývajú zo Zákona o rozpočtových pravidlách verejnej správy. Orgány verejnej správy tak plytvajú verejnými prostriedkami bez adekvátnej protihodnoty. Ide o príjmy, ktorých platiteľom je v prevažnej miere samotné obyvateľstvo, práve z toho dôvodu je potrebné a nevyhnuté sledovať ich vynakladanie, a teda efektívnosť ich využitia.

Iným problémom sa môže zdať verejné obstarávanie, ktorého predmetom je zadávanie verejných zákaziek na zabezpečenie tovaru alebo služby za odplatu, ktorými sú verejné prostriedky. NKÚ SR zistil viacero nedostatkov týkajúcich sa obchádzania množstva zákonných podmienok pre vykonávanie verejného obstarávania. Je verejným tajomstvom, že verejné zákazky sú vo veľa prípadoch zadávané osobám, ktoré sú v blízkom vzťahu s obstarávateľmi, resp. verejnými obstarávateľmi, a to za nadhodnotenú cenu. Dochádza tak k úniku verejných prostriedkov. Nemenej známe sú aj „nástenkové

tendre“, kedy sa uchádzači o zákazku ani nemajú ako dozvedieť, že sa nejaké verejné obstarávanie vôbec uskutočnilo. Finančné prostriedky tak nie sú účelovo a efektívne využívané a redistribučný proces zlyháva. Plní tak verejné obstarávanie svoju funkciu dostatočne?

Na základe vyššie uvedeného je teda možné usúdiť, že na zlepšenie efektívnosti využitia verejných, resp. daňových príjmov je potrebné zdokonaľiť rozpočtový proces ako taký, dbať na rozdelenie právomocí v rámci fiškálnej decentralizácie, dodržiavať rozpočtové pravidlá a pravidlá hospodárenia s rozpočtovými prostriedkami a uskutočňovať verejné hospodárenie v súlade s príslušnými právnymi predpismi. Môžeme však predpokladať, že dodržiavaním týchto pravidiel naozaj dôjde k zvýšeniu efektívnosti vynakladania daňových príjmov? Nezabezpečí súkromný sektor služby pre obyvateľstvo efektívnejšie a zároveň hospodárnejšie?

Vychádzajúc z preštudovanej odbornej literatúry a výsledkov práce zhrnutých v poslednej kapitole si dovoľím tvrdiť, že zhodnotiť efektívnosť verejných financií ako takých je veľmi problematické. V niektorých štátoch funguje systém vyšších daňových sadzieb, na základe ktorých plynie do štátneho rozpočtu aj viac finančných prostriedkov. Daný štát tak zabezpečuje pre svojich občanov viac verejných služieb, resp. kvalitnejšie služby ako v prípade štátov s nižšími daňovými príjmami. Tu sa nám však vynára otázka, či vláda daného štátu naozaj vynakladá finančné prostriedky na stanovené ciele. Aká je zodpovednosť členov vlády za nakladanie s verejnými prostriedkami, ktoré im *de facto* ani nepatria?

Na záver si dovoľím uviesť citát Jean-Baptiste Colberta, ktorý azda najpresnejšie vystihuje danú problematiku, a to: „*Vymáhať dane znamená šklbať hus tak, aby sme získali čo najviac peria s čo najmenším syčaním.*“

ZOZNAM POUŽITEJ LITERATÚRY

Knižné publikácie

- [1] BABČÁK, V. 2010. *Daňové právo Slovenskej republiky*. 1. vydanie. Bratislava: Epos. 2010. 640 s. ISBN 978-80-8057-851-0
- [2] BELIČKOVÁ, K. a kol. 2010. *Rozpočtová teória, politika a prax*. 1. vydanie. Bratislava: Iura Edition. 2010. 342 s. ISBN 978-80-8078-335-8
- [3] HAMERNÍKOVÁ, B. – KUBÁTOVÁ, K. 2000. *Veřejné finance – učebnice*. Praha: Eurolex Bohemia. 2000. 402 s. ISBN 80-902752-1-4
- [4] LIPTÁK, J. 1999. *Verejné financie*. Bratislava: Súvaha. 1999. 254 s. ISBN 80-88727-21-9
- [5] LISÝ Ján a kol. 2011. *Ekonomía*. 1. vydanie. Bratislava: Iura Edition. 2011. 632 s. ISBN 978-80-8078-406-5
- [6] MEDVEĎ, J. – NEMEC, J. a kolektív. 2007. *Základy verejných financií*. Bratislava: Sprint dva. 2007. 272 s. ISBN 80-89085-84-2
- [7] MEDVEĎ, J. – NEMEC, J. a kol. 2011. *Verejné financie*. Bratislava: Sprint dva. 2011. 640 s. ISBN 978-80-89393-46-6
- [8] OCHOTNICKÝ, P. 2012. *Fiškálna udržateľnosť*. Bratislava: Iura Edition. 2012. 136 s. ISBN 97-88080-7853-83
- [9] OCHRANA, F. – PAVEL, J. – VÍTEK, L. a kol. 2010. *Veřejný sektor a veřejné finance*. Praha: Grada Publishing. 2010. 261 s. ISBN: 97-88024-732-282
- [10] PEKOVÁ, J. 2008. *Veřejné finance – úvod do problematiky*. 4. vydanie. Praha: ASPI. 2008. 580 s. ISBN 978-80-7357-358-4
- [11] SAMUELSON, P. A. – NORDHAUS, W. D. 1992. *Ekonomía I*. 13. vydanie. Bratislava: Bradlo. 1992. 424 s. ISBN 80-7127-030-X
- [12] SAMUELSON, P. A. – NORDHAUS, W. D. 1992. *Ekonomía II*. 13. vydanie. Bratislava: Bradlo. 1992. 552 s. ISBN 80-7127-031-8
- [13] SIVÁK, R. a kol. 2007. *Verejné financie*. 1. vydanie. Bratislava: Iura Edition, 2007. 312 s. ISBN 978-80-8078-094-4

[14] SCHULTZOVÁ, A. a kol. 2011. *Daňovníctvo – daňová teória a politika I*. Bratislava: Iura Edition. 2011. 260 s. ISBN 978-80-8078-407-2

Zákony

[15] Zákon č. 460/1992 Zb. Ústava Slovenskej republiky v znení neskorších ústavných zákonov

[16] Zákon č. 473/2013 Z.z. o štátnom rozpočte na rok 2014

[17] Zákon č. 523/2004 Z.z. o rozpočtových pravidlách verejnej správy a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov

[18] Zákon č. 583/2004 Z.z. o rozpočtových pravidlách územnej samosprávy a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov

[19] Zákon č. 564/2004 Z.z. o rozpočtovom určení výnosu dane z príjmov územnej samosprávy a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov

[20] Zákon č. 502/2001 Z.z. o finančnej kontrole a vnútornom audite a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov

[21] Zákon č. 39/1993 Z.z. o Najvyššom kontrolnom úrade Slovenskej republiky NKÚ SR v znení neskorších predpisov

Internetové zdroje

[22] SEDLÁKOVÁ, S. 2008. *Fiškálna decentralizácia - jej význam a dôsledky pre územnú samosprávu* [online]. Ekonomická fakulta Technickej univerzity v Košiciach. [2014-04-30]. Dostupné na internete:

<<http://www3.ekf.tuke.sk/konfera2008/zbornik/files/prispevky/sedlakova.pdf>> ISBN 978-80-553-0084-9 s. 806 – 810

[23] OKUN, J. M. 1975 *Equality and Efficiency: The Big Tradeoff*. [online]. 1975. Brookings Institution. [cit.2014-04-20]. Dostupné na internete: <[http://www.aspeninstitute.org/sites/default/files/content/docs/OKUN_EQUALITY_AND_EFFICIENCY_\(AS08\).PDF](http://www.aspeninstitute.org/sites/default/files/content/docs/OKUN_EQUALITY_AND_EFFICIENCY_(AS08).PDF)>

[24] Najvyšší kontrolný úrad Slovenskej republiky. 2013. *Správa o výsledkoch kontrolnej činnosti Najvyššieho kontrolného úradu Slovenskej republiky za rok 2012*. [online]. marec 2013. [cit. 2014-04-30]. Dostupné na internete:

<<http://www.nku.gov.sk/documents/10157/166625/Spr%C3%A1va+o+v%C3%BDsledkoch+kontrolnej+%C4%8Dinnosti+NK%C3%9A+SR+za+zok+2012>> 55 s.

[25] Najvyšší kontrolný úrad Slovenskej republiky. 2013. *Stanovisko Najvyššieho kontrolného úradu Slovenskej republiky k Návrhu štátneho rozpočtu Slovenskej republiky na rok 2014* [online]. november 2013. [cit. 2014-05-05]. Dostupné na internete: <<http://www.nku.gov.sk/documents/10157/164740/Stanovisko+NK%C3%9A+SR+k+N%C3%A1vrhu+%C5%A1t%C3%A1tneho+rozpo%C4%8Dtu+SR+na+rok+2014>> 104s

[26] Najvyšší kontrolný úrad Slovenskej republiky. 2013. *Výročná správa Najvyššieho kontrolného úradu Slovenskej republiky za rok 2012*. [online]. august 2013. [cit. 2014-04-30]. Dostupné na internete:

<<http://www.nku.gov.sk/documents/10157/524594/V%C3%BDro%C4%8Dn%C3%A1+spr%C3%A1va+2012>> 23 s.

[27] Najvyšší kontrolný úrad Slovenskej republiky. 2014. *Dotazník pre užívateľov ciest II. a III. triedy v jednotlivých regiónoch Slovenska*. [online]. 2014. [cit.2014-05-04]. Dostupné na internete: <<http://www.nku.gov.sk/en/dotaznik-pre-uzivatelov-ciest-ii.-a-iii.-triedy-v-jednotlivych-regionoch-slovenska>>

[28] Ministerstvo financií Slovenskej republiky. 2014. *Dodatok č. 4 Metodického usmernenia Ministerstva financií Slovenskej republiky k č. MF/010175/2004-42 zo dňa 8. decembra 2004 a vysvetlivky k ekonomickej klasifikácii rozpočtovej klasifikácie*. [online]. 2014. [cit.2014-04-20]. Dostupné na internete: <<http://www.finance.gov.sk/Default.aspx?CatID=6608>>

[29] Ministerstvo financií Slovenskej republiky. 2014. *Daňové indikátory*. [online] 30. marec 2014. [cit.2014-05-04]. Dostupné na internete: <<http://www.finance.gov.sk/Default.aspx?CatID=7432>>

[30] Ministerstvo financií Slovenskej republiky. 2014. *Východiskové štatistické údaje a rozpočtované podiely obcí a VÚC na výnose z dani z príjmu FO pre rok 2014*. [online]. 2014. [cit.2014-05-04]. Dostupné na internete: <<http://www.finance.gov.sk/Default.aspx?CatID=9445>>

[31] Ministerstvo financií Slovenskej republiky. 2014. *Rozpočet verejnej správy na roky 2014 až 2016*. [online]. 2014. [cit.2014-04-21]. Dostupné na internete: <<https://www.finance.gov.sk/Default.aspx?CatID=9521>>

[32] www.finance.gov.sk

[33] www.rozpocet.sk

[34] www.stats.oecd.org

[35] www.epp.eurostat.ec.europa.eu

[36] www.portal.statistics.sk

Príloha č. 1

Daňové a odvodové príjmy (ESA 95, v tis. eur)						
	Skutočnosť		Prognóza			
	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Dane z príjmov, ziskov a kapitálového majetku	3 533 461	3 703 004	3 850 152	4 034 046	4 231 754	4 483 843
Daň z príjmov fyzických osôb	1 730 541	1 863 660	1 903 753	1 966 958	2 069 575	2 178 256
DPFO zo závislej činnosti	1 641 484	1 780 910	1 797 349	1 860 716	1 958 127	2 061 795
DPFO z podnikania	89 057	82 750	106 404	106 242	111 448	116 461
do štátneho rozpočtu	160 846	267 036	267 958	243 699	291 695	307 939
do obcí	1 176 435	1 196 096	1 225 445	1 298 731	1 331 911	1 401 169
do VÚC	393 260	400 528	410 350	424 528	445 969	469 148
Daň z príjmov právnických osôb	1 659 720	1 672 200	1 767 106	1 913 034	1 988 925	2 078 047
Daň z príjmov vyberaná zrážkou	143 200	167 144	179 293	154 054	173 254	227 540
Dane na tovary a služby	6 709 362	6 301 041	6 456 344	6 590 763	6 577 418	6 768 309
Daň z pridanej hodnoty	4 710 914	4 327 702	4 515 387	4 646 656	4 621 543	4 801 784
Spotrebné dane	1 998 448	1 973 339	1 940 957	1 944 107	1 955 875	1 966 525
Z minerálnych olejov	1 071 161	1 036 456	1 032 318	1 030 340	1 034 588	1 039 820
Z liehu	204 797	195 046	193 959	195 044	197 598	200 220
Z piva	57 653	56 082	55 770	56 062	56 833	57 538
Z vína	4 043	4 151	4 136	4 161	4 211	4 263
Z tabaku a tabakových výrobkov	622 918	640 366	613 940	617 434	621 089	622 587
Z elektrickej energie	15 928	16 800	16 724	16 816	17 014	17 215
Zo zemného plynu	21 360	23 465	23 333	23 468	23 750	24 079
Z uhlia	588	973	777	782	792	803
Dane z medzinárodného obchodu a transakcií	38 739	30 759	27 154	27 540	28 090	22 920
Dovozné clo	45	83	103	0	0	0
Dovozná prirážka	3	5	5	0	0	0
Podiel na vybraných finančných prostriedkoch	38 691	30 670	27 000	27 540	28 090	22 920
Ostatné colné príjmy	0	1	46	0	0	0
Miestne dane	572 719	608 589	630 817	650 373	671 597	693 817
Daň z nehnuteľností	274 564	304 478	315 284	326 473	338 059	350 056
Dane za špecifické služby	164 707	172 162	174 738	179 980	185 380	190 941
Daň z motorových vozidiel	133 448	131 949	140 795	143 920	148 158	152 820
Ostatné dane	115 259	282 462	374 719,1	335 078,0	292 525,1	304 328,4
Daň z emisných kvôt	39 466	0	0	0	0	0
Osobitný odvod vybraných fin. inštitúcií	0	169 922	203 999	160 649	113 525	120 337
Osobitný odvod z podnikania v regulovaných odvetviach	0	38 207	97 352	102 188	107 395	112 877
Úhrada za služby verejnosti poskytované RTVS	73 917	72 375	71 500	70 724	70 088	69 597
Daň z úhrad za dobývací priestor	598	743	507	507	507	507
do štátneho rozpočtu	104	104	101	101	101	101
do obcí	494	639	406	406	406	406
Daň z úhrad za uskladňovanie plynov alebo kvapalín	1 186	1 021	1 010	1 010	1 010	1 010
Majetkové dane (do ŠR)	151	190	351	0	0	0
Iné dane	-59	4	0	0	0	0
Fondy sociálneho a zdravotného poistenia (FSZP)	6 977 809	7 275 080	8 326 828	8 336 617	8 668 732	9 020 804
Sociálna poisťovňa	4 592 541	4 848 745	5 705 302	5 615 602	5 832 025	6 062 038
Ekonomicky aktívne obyvateľstvo + dlžné	4 592 541,0	4 804 511,0	5 465 569	5 615 602	5 832 025	6 062 038
- EAO	4 281 100	4 556 237	5 237 358	5 373 492	5 585 793	5 811 363
- dlžné	311 441	248 274	228 211	242 110	246 232	250 675
transfer úspor z DSS do SP- od vystúpených		44 234	239 733	0	0	0
Zdravotné poisťovne	2 385 268	2 426 335	2 621 526	2 721 015	2 836 707	2 958 766
Ekonomicky aktívne obyvateľstvo + dlžné	2 385 268	2 426 335	2 621 526	2 721 015	2 836 707	2 958 766
z toho: ročné zúčtovanie	18 526	35 457	52 241	50 824	54 664	58 930
Daňové príjmy VS spolu	10 969 540	10 925 854	11 339 186	11 637 800	11 801 384	12 273 218
Daňové príjmy ŠR	8 751 529	8 438 478	8 698 307	8 929 191	9 059 483	9 404 856
Štátne finančné aktíva	0	208 129	301 351	262 837	220 920	233 214
Daňové príjmy obcí	1 616 200	1 673 375	1 715 873	1 805 590	1 855 756	1 942 572
Daňové príjmy VÚC	526 708	532 477	551 145	568 448	594 127	621 968
Daňové príjmy STV	0	0	0	0	0	0
Daňové príjmy SRO	0	0	0	0	0	0
Daňové príjmy Rozhlasu a televízie Slovenska (RTVS)	73 917	72 375	71 500	70 724	70 088	69 597
Environmentálny fond	1 186	1 021	1 010	1 010	1 010	1 010
FSZP spolu	6 977 809	7 275 080	8 326 828	8 336 617	8 668 732	9 020 804
Daňové príjmy a príjmy FSZP spolu	17 947 349	18 200 934	19 666 014	19 974 417	20 470 116	21 294 022

Zdroj: Hlavná kniha schváleného rozpočtu verejnej správy na roky 2014 až 2016

Príloha č. 2

Daňová kvóta I a jej zložky (% HDP)

GRAF

Daňová kvóta I (vrátane EÚ inštitúcií)	zmena oproti roku											
	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2012
EU-27	26,1	26,1	26,5	27,1	27,2	26,8	25,7	25,8	26,3	26,7	26,9	0,2
Belgicko	30,3	30,7	31,1	30,8	30,3	30,3	28,9	29,5	29,9	30,7	31	0,3
Bulharsko	20,7	22,2	21,6	22,4	25,1	24,4	21,3	20,4	20	20,4	20,6	0,2
Česká republika	19,8	20,4	20,2	19,6	20,1	18,9	18,5	18,3	19,1	19,7	19,7	0,0
Dánsko	47	48	49,8	48,8	48	46,9	46,9	46,6	47	47,5	48,7	1,2
Nemecko	22,2	21,7	21,9	22,7	23,5	23,6	23,5	22,5	23,1	23,6	23,5	-0,1
Estónsko	20,1	20,2	20,4	20,7	20,9	20,2	22,3	20,9	20,4	21,0	20,8	-0,2
Írsko	24,5	25,4	26,0	27,4	26,6	24,3	22,3	22,3	23,4	24,3	25,3	1,0
Grécko	20,3	20,2	20,9	20,9	21,3	21,0	20,1	20,5	21,8	23,0	22,7	-0,3
Španielsko	22,3	23,0	24,2	25,1	25,4	21,1	19,1	20,6	20,4	21,5	21,8	0,3
Francúzsko	26,8	27,1	27,5	27,9	27,4	27,2	25,6	26,1	27,3	28,2	28,7	0,5
Taliansko	28,8	28,2	27,7	29,4	29,9	29,2	29,3	29,1	29,0	30,5	30,1	-0,4
Cyprus	25,2	25,2	26,7	27,9	32,5	30,8	26,6	26,7	26,5	26,2	26,1	-0,1
Lotyšsko	19,7	19,8	20,8	21,8	21,9	21,0	18,1	18,9	19,0	19,4	19,3	-0,1
Litva	19,6	19,9	20,4	20,8	21,1	21,2	17,8	16,7	16,2	16,3	16,0	-0,3
Luxembursko	27,4	26,6	27,1	25,9	25,7	26,8	27,8	27,2	27,1	27,8	28,0	0,2
Maďarsko	25,4	25,4	24,9	24,8	26,6	26,7	26,9	26,0	24,1	25,9	25,7	-0,2
Malta	24,0	25,0	26,7	27,0	28,2	27,3	27,5	26,1	26,7	27,4	28,2	0,8
Holandsko	23,6	23,6	24,6	24,9	25,2	24,7	24,4	24,9	23,8	22,9	22,9	0,0
Rakúsko	28,9	28,5	27,7	27,2	27,6	28,5	27,5	27,5	27,6	28,2	28,4	0,2
Poľsko	19,7	19,6	20,9	22,0	23,0	23,1	20,4	20,7	21,0	20,3	19,6	-0,7
Portugalsko	23,1	22,3	22,9	23,8	24,3	24,1	21,9	22,5	23,9	23,4	25,4	2,0
Rumunsko	18,3	18,1	18,2	18,8	19,3	18,7	17,4	18,2	19,4	19,5	18,7	-0,8
Slovinsko	23,9	24,1	24,5	24,3	24,1	23,3	22,3	22,5	22,3	22,3	22,5	0,2
Slovensko	19,0	18,4	18,7	17,6	17,7	17,2	16,2	15,8	16,3	15,8	16,3	0,5
Fínsko	32,4	31,8	31,8	31,6	31,1	30,9	30,0	29,8	31,0	30,9	32,0	1,1
Švédsko	37,0	37,4	38,6	39,0	37,9	37,9	38,5	37,2	37,3	36,8	37,3	0,5
Veľká Británia	28,1	28,3	28,7	29,5	29,1	30,4	27,7	28,5	29,2	28,9	28,7	-0,2

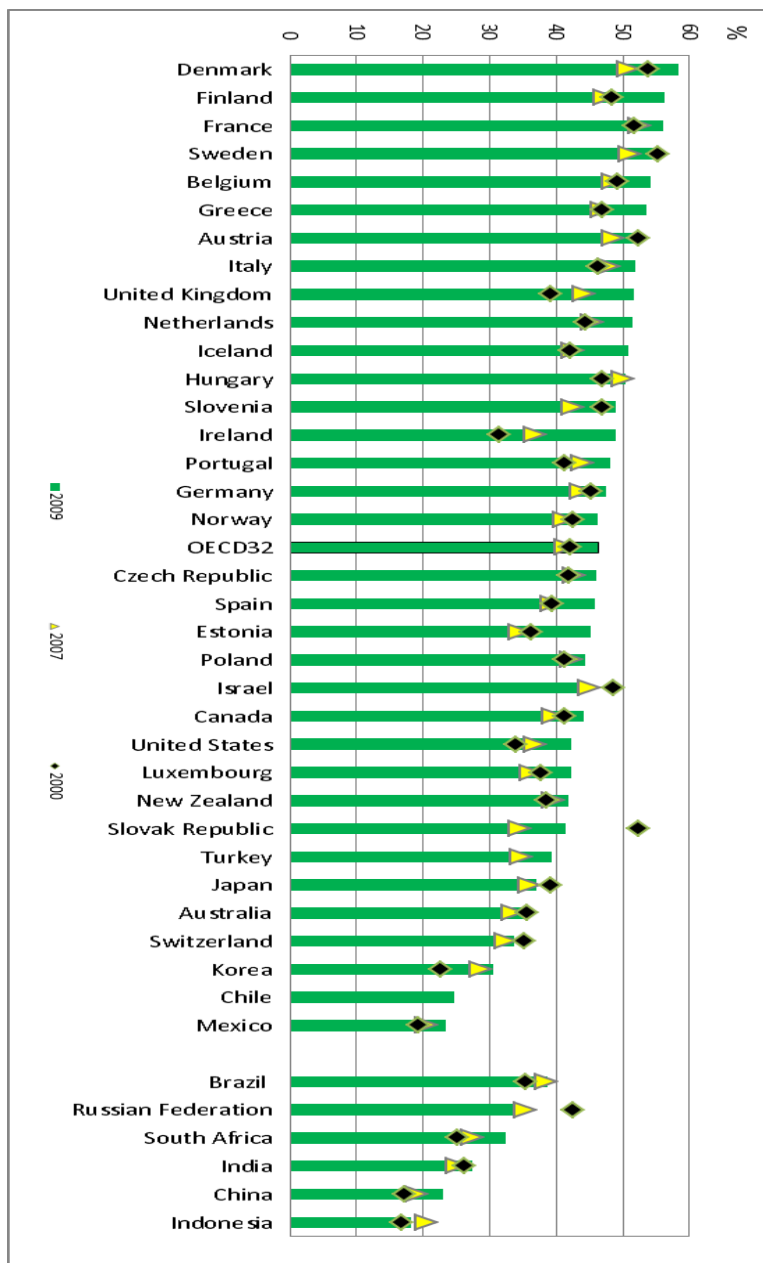
Poznámka: Za rok 2013 nie sú v súčasnosti dostupné údaje o sektore S212

Zdroj: Eurostat

Zdroj: MF SR [cit. 2014-05-10] Dostupné na internete:

<<http://www.finance.gov.sk/Default.aspx?CatID=7432>>

Priloha č. 3

Zdroj: OECD. [cit. 2014-05-07]. Dostupné na internete: <<http://www.oecd-ilibrary.org/docserver/download/4211011ec010.pdf?expires=1400261142&id=id&accname=guest&checksum=1E2A70FF85A2E9561B3E87AA36791EC7>>